

ADAVANE!

Oficala organo di la Ido-Societo Hispana

Septembro - oktobro 2005 - idosocietohispana@yahoogroups.com - numero 11

Pinochio

Duesma parto

La durado di un sekundo

数独 SUDOKU

			5				8	
4			2		1		5	
5	9			8				
			7			5	4	
			1				6	
7								
6								
	7	5						
9								5

Babilar per la

Jabber

interreto

Adavane!

Adavane ! Numero 11, septembro - oktobro 2005. Editita en Hispania. Gratuita revuo. Adavane! esas oficala organo dil Ido - Societo Hispana (adreso postala di la societo: Claveles 6, E-24400 Ponferrada, Hispania; interretala adreso di la societo: idosocietohispana@yahoogroups.com). Redakteri: La Direktanta Komitato di la Ido-Societo Hispana ed altra kunlaboranti internaciona. Editita da Editerio Krayono.

Adavane! nulakaze responsas pri la opinioni da artiklo-skribisti nek pri la verdicemeso di la texto di la artikli publikigita, ma sua autoro, qua oblige signatas singla artiklo sendita da lu por publikigo. Nula artiklo anonima publikigesos en Adavane!

Kunlaborez

Kunlaborez per sendar artikli en Ido, od en la Hispana pri Idala temi, al inter-retala postobuxo: idosocietohispana@yahoogroups.com . Adavane! havos irgakaze la yuro publikigar la sendit artikli o ne publikigar oli. Adavane! esas gratuita revuo, do Adavane! nulakaze pagos por artikli o verki sendita por publikigo, nam irgu ya acceptas sendar oli gratuite. Anke la redakteri multe prizus vua kritiki e sugestii.

Idala ret-pagini da Hispaniani

<http://es.geocities.com/kanaria1973>
<http://es.geocities.com/krayono>
<http://es.geocities.com/lamashino>
<http://usuarios.lycos.es/novajeti>

da Adrián Pastrana, ISH-ano.
 da Fernando Tejón, ISH-ano.
 da José Miguel López, ISH-ano.
 da Antonio Padilla, ISH-ano.

Publikaji

“Publikaji” (www.publikaji.tk) esas ret-pagino dil Ido-Societo Hispana. Voluntez enirar olu por trovar gratuita edituri: Adavane!, Astronomiala kayereto, Kuriero Internaciona; podkasti che Radio-Idia Internaciona; pdf-libri, Ido-kursi, dictionari, gramatiki, e c.

Kartuno

Kartuno-texto insertita da Fernando Tejón, ISH-ano.

Kontenajo di la numero 11

Adavane.....	2
Kunlaborez.....	2
Idala pagini da Hispaniani	2
Publikaji	2
Kartuno.....	2
Babilar per la interreto.....	4
La neperfekta sistemo planetala olquan ni habitas.....	7
Saneso: Sindromo di Imuno-Defekteso Aquirita.....	7
La durado di un sekundo.....	8
Literaturo	9
1. Pinochio.....	9
2. Furtante feliceso.....	56
3. Frato Lustig.....	57
Reklamo.....	59
Gramatiko.....	60
Koqueyo.. ..	63
Ludeyo.....	64
1. Sudoku.....	64
2. Papera kavaletto.....	65
3. Kuriozaji.....	66
Vidindaji.....	67
1. Nemortiva abako.....	67
2. Moderna bovino.....	67
Kartuno: Mortadelo e Filemono.....	68
Horoskopo.....	69
Averto lektenda pri la auro-ro-yuri.....	70
Adio!.....	70

Babilar per la interreto

Ido esas linguo di qua la maxim grava maniero por difuzesar esas la interreto. Dum plura yari, la e-posto ed la postolisti esis la unika sistemo por praktikor la linguo kun personi qui vivas ye multi kilometri. Li esas facila sistemi uzebla da irgu. Ma pokope la nombro di parolanti (Ido-skribanti plu korekte) lente augmentas ed multi ja juas longa interretala babili per textala mesaji. La nova teknologii ofras ica posiblesi preske gratuite.

Pro quo babilar ?

Babilar per Ido esas tre interesiva experienco. Kande ni skribas e-posto, ni povas senhaste konsultar nia dicionario, gramatiko ed irga helpanta dokumenti por skribar korekta Ido. Ma kande ni babilas skribe, ni ne havas tanta disponebla tempo por konstruktar nia frazi nam logikoze la konversanto vartas nia balda respondo. Ico obligas ni pensor plu rapide ed tale, plubonigar nia nivelo. Ye la unesma konversadi, ni skribos plu lente, ma babilope, ni remarkos ke nia Ido progresas plu rapide kam per la skribo di mesaji ad la postolisti ed forumi.

Ultre, bona konversanto helpos plubonigar nia vortaro. Per singla frazo quan lu skribas, ni probable lernos nova miskonocata vorti. Unesme ita vorto esos stranja por ni, ma morge, ni uzos lu kom kustumo.

Ma la maxim grava motivo por babilar esas tre simpla: Ol esas tre agreabla ed amuzanta.

Me volas babilar, ma... quale agar ?

Babilar per Ido havas problemo plu desfacila kam la lernado dil linguo ipsa: Trovar konversanti. La interreto esas plena de "chambri" (Kustumala interretala nomo por definar la loko ube la konversanti asemblas) por babilar, ma ya per la Angla, la Hispana, la Franca, ed irga nacionala linguo. Trovar idala babileyo hazarde kontenanta konversanti esas neposibla nun, ed do, la plubona maniero por certese babilar esas fixigar komuna kloko e situo en la interreto.

La idistaro asemblas por babilar singlalundie vespere en la kanalo #ido che "Freenode", per IRC-sistemo.

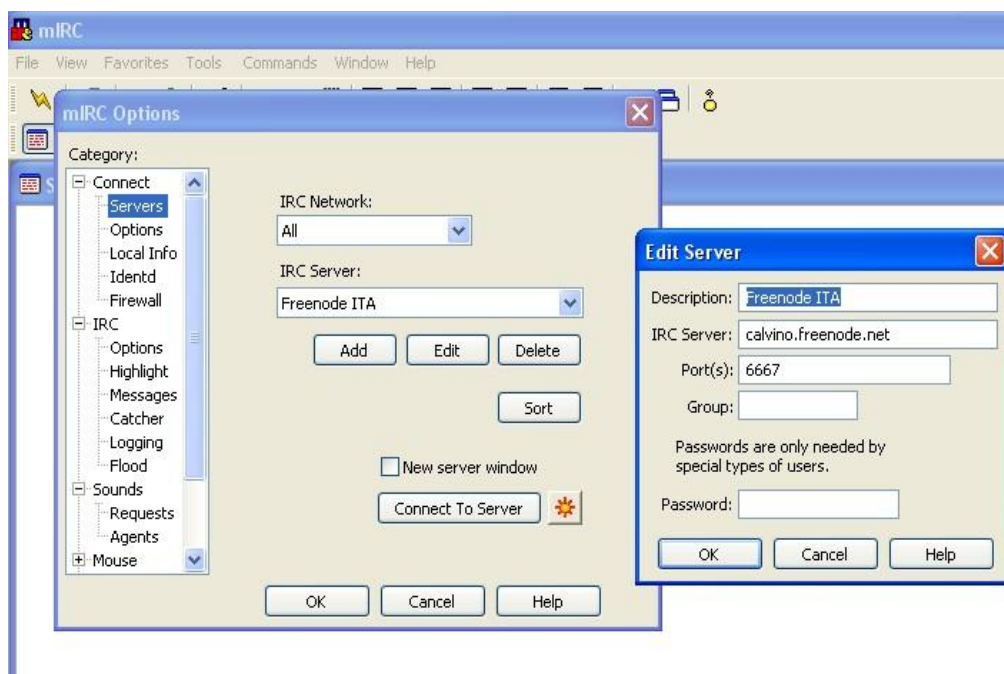
Ka Freenode ? Ka IRC ? Me komprenas nulo

IRC esas la maxim uzata sistemo por babilar per la interreto. Ito quan ni konocas kom interreto konsistas ek plura servi, ed la servo maxim difuzata esas la WWW, to esas, la interretala ret-situi. Ma existas altra interesanta servi, e la IRC esas interretala servo por babilar.

Same kam ni bezonas navigilo por explorar la ret-situi dil WWW, por babilar per IRC ni bezonas instalor programaro qua nomesas IRC-kliento. Existas multi klienti

deskargebla per la interreto: mIRC, X-Chat, KVIrc, edc... Serchante "IRC client" che Google ni trovos plura klienti pronta por deskargesar.

Ma IRC nur esas komputorala protokolo por babilar. Kande ni instalas la kliento, ni bezonas konektor ol ad servanto. Singla servanto savas nulo pri altra servanti, e do, se ni volus konversar kun amiko, ambi mustas konektesar ad la sama servanto. La idistaro uzas reto di servanti nomosanta "Freenode". Do, kande ni exekutas la kliento, nia unesma tasko esos konektar ol ad la reto "Freenode". Kustumale ico ne esas desfacila tasko, nam la kustumala IRC-klienti havas helpili qua lasas a ni selektar facile la reto.

Me volas babilar dum plusa tempo

Oficale, che Idia nur onu babilas singlalundie vespere, ma forsan dum ita hori ni kustumale spektas nia preferata programo per televido. Se ni enirus ad #freenode ye altra dio, ni certese trovos nulu.

Fortunoze, ye la interretala mondo, lastatempe sucesas ulo nomosanta "Instantala mesaji". Olua developo startis plu tarde kam IRC, ma hodie lu ja esas la maxim importanta maniero por babilar per la interreto. Existas plura sistemi por agar per IM (Instantala mesaji), ma omni komunigas plura traiti.

Por babilar kun ulu per IM, unesme vu mustas savar la adreso dil altra konversanto, same kam per la sendo di e-posto ni mustas savar la e-adreso dil destino. Tamen, ica IM-adresi kustumale esas diferanta kam la e-posto-adresi ed la ret-adresi. Kande ni havos ica IM-adreso, ni atachos ol ad la listo di kontakti di nia programo. Ya ni povas atachar la numero di amiki quin ni deziras. La adjunto di amiko a la kontakt-listo sendos peticiono ad la konversanto, ed tale, lu povos savar qua intencas atachar lu ad la listo. Ya, onu povos aceptar od refuzar la peticiono. Ica tasko nur esas facenda unfoye.

Kande amiko ja esas en kontakt-listo, e se lu sempre uzus la IM-programo, ni povus savar kande nia konversanto esas avan lua komputoro. Tale, lu anke savos kande ni startas od deskonektas nia komputoro. Lore, irgu facile povos sendar ad altru instalala mesajo ed tale komencar la babilado. La sistemo esas tre facila ed komoda, ed ol kustumale lasas agar konversi inter plura babilanti. La suceso dil IM esas grandega, ed hodie, preske omni startas lia IM-klienti kande konektas la komputoro.

Pos pensar ad instalar IM-kliento, nur esas necesa decidir qua IM-sistemo uzar, nam existas pluri disponebla gratuite. La maxim uzata sistemo nomesas MSN da Microsoft, ed olua kliento nomesas MSN-Messenger, deskargebla de <http://messenger.msn.com/>

Altra sistemo esas ICQ. Lu esis un ek la unesma IM-sistemi, divenante tre populara plura yari ante nun. La aparado di altra selekti pri IM haltigis la difuzo di ICQ, ma ankore nuntempe existas multi uzanti. Vu povas deskargar ol de <http://www.icq.com/>

“Yahoo Messenger” esis la respondo da Yahoo ad la sistemo da Microsoft, MSN, ed fakte, li esas tre simila. Por la uzanti dil produktaro da Yahoo, ica IM-sistemo esas utila pro ke ol integrigas la babililo, la gratuita e-posto, la postolisti, la serchilo, edc... Deskargebla de <http://messenger.yahoo.com>

Ma la alternativo de la mondo dil “Libera fontokodo” por la instantala mesaji nomesas “Jabber”. Ol esas publika ed moderna protokolo qua irgu darfas konocar, studiar ed uzar. Ol progresas tre rapide ed ya lu funkcias tre bone. Singladie, olua nombro di uzanti augmentas sencese. Pro la libereso di Jabber, ne existas unika kliento por lu. Do, se vu volus uzor Jabber, quale ja altra idisti kustumale facas, exemple vu povas uzar la sequanti, disponebla por la maxim populara mastrala sistemi (Windows, Linux, Mac OS X, ...) ed por multa lingui (Regretinde Ido ne esas ek li).

- Pandion - Bona kliento deskargebla gratuite de <http://www.pandion.be/>
- GAIM - Ecelanta kliento kapabla uzar plura protokoli: <http://gaim.sourceforge.net/>
- Adium (Por MAC OS X) - Jabber, MSN, Yahoo, ... Ol esas luxo por la mac-ani: <http://www.adiumx.com/>
- Ka vu preferas altra kliento ? Voluntez enirar ad <http://www.jabber.org/software/clients.shtml> ed ibe vu trovos plusa klienti por Jabber.

Artiklo da Antonio Padilla, ISH-ano.

La neperfekta sistemo planetala olquan ni habitas.

Ye plura yari ante nun ula astronomi konkluzis (kurioze la sama konkluzo ja konocata da ula indijena tribui) ke la olima vido-punto pri nia galaxio esas erora, to esas, unika centrala suno ed omna cetera objekti orbitaganta cirkum olu. Existas plura altra galaxii kam la nia olqui havas plura lumoza steli. Cirkum ta steli orbitagas sua planeti. To quon ni nomizas "vivo" en ta galaxii plu "inteligenta" kam la nia, forsan esas tote diferanta kam la "vivo" di nia galaxio. Anke onu savas ke pro la enorma disto a ta galaxii ni nulatempe povos kontaktar kun lia habitanti nek li kun ni. Ma neposibleso ulaloke esas posibleso altraloke, onu savas ke ye la futuro la lumo-energio profitoza a ni ne venos nur de suno, ma anke de altra steli, stabila e nombroza.

Saneso: Sindromo di Imuno-Defekteso Aquirita (SIDA-AIDS).

Segun la lasta informi statistikala, SIDA esas pandemio qua havas plu kam quaradek milioni de maladi en la mondo. La historio di ta morbo, SIDA, komencas en Usa en la yaro 1981. Dum ta yaro onu observis ta nova maladeso, tote ne konocata antee, precipue en yuna viri. Lia immuno sistemo esis min agiva kam ta di nemalada personi; do li facile maladeskis pro rara bakterii, qui atakis lia respirado-sistemo, e pro stranja tumori. Omna ta viri esis homeosexuala. Dum la sequanta semani onu deskovris nova maladi kun altra maladesi ne relatanta la respirado-sistemo. Pose aparis mulieri e pueri anke malada pro la nova morbo, heterosexuala viri, drogo-konsumisti e personi kun sango transferita de malada sango-doneri.

Onu intuicis de la unesma maladi ke la morbo aparis pro defekta immuno-sistemo da bakterii o virusi. Ma pro la efekti, la propagado e la grupo de personi malada on supozis ke la produktero de la maladeso esis viruso.

Singla yaro la nombro de maladi esis duopla kam ta di la antea yaro, e la precipua zoni geografiala kun maladi esis Usa, Westala Europa, Karibe ed Equatoriala Afrika.

Onu supozas ke la origino di la SIDA-viruso esis en la afrikana lando Zaire. Ta viruso maladigis "verda simio afrikana", ma probable pro mutaco olu maladigeskis personi. Informi de inquestisti certigas ke ta maladeso originesis en 1970 en centrala Afrika.

Persono malada povas kontagiar la viruso, do la maladeso, ad altra personi per tri diferanta voyi: kontakto inter sangi; kontakto sexuala e de matro gravida a lua feto.

Por evitar la kontagio esas nekareebbla ke singla siringo-agulo uzata da drogo-konsumisti esez korekte sterilizita, ed en la hospitali onu devas atencar ne transferar sango kun virusi a ti qui bezonas la reda liquido. Pri la kontakti sexuala risikoza o kun SIDA-maladi onu devas uzar sempre kondomi. Se muliero savas ke lu o lua kompano esas SIDA-malada, lore elu devus ne genitar filii. Esas tre importanta savar ke SIDA-malado ne povas kontagiar la viruso ad altra personi tra la aero, la aquo, la alimenti e kompreneble pro karezado.

Artikli da Pilar Gómez Movellán.

La durado di un sekundo

La muliero di la fotografuro havas lua manui e kolo ligita per kordo. Balde elu mortigesos. La mortigisto esas, maxim probable, ta qua esas adsinistre en la fotografuro, kun pafilo. La muliero pozos lua genui sur la sulo ed inklinos lua kapo adavane, tale lua hari separetos a la kolo-lateri ed onu montros elua nuko a la armo. Pro elua poka pezo, lor la pafilo lua korpo falos a la sulo quale uceleto mortigita da petri-lansilo di puero. Elua

sango makulizos lua hari. Por certigar lua morto, la policani portos la kadavro a proxima chambro ube mediko studios olu por deskovrar oficale la morto-kauzo. Pose elua organi furtesos anke oficale. Ta organi arivos tote fresha a la nelegala merkato ube reno, hepato ed okulo esas tam valoroza kam trezoro.

La durado de to omno esas plu mikra kam la tempo uzita da la lektero por lektar la antea paragrafo. La durado di ulu esas olua durado, ma de la vido-punto di la jus ocidita muliero la tempo plugrandeskas tante multe ke singla sekundo esas tam granda kam sep kompleta vivi. En la cinemo, la lenta montrado de la filmo-fotografuri esas la vido-punto di la tempo di ta qua esas nervoza ed angorizita. E ta tempon ni perceptas tote diferanta kam ta di la singladiala vivo. Nun elu levas lua kapo e klozas lua okuli, nun vizajo-gesto de doloro e supliko, ma samatempe elu vidas su lente, fotografurope. Ni ne audacas supozar quale esis lua lasta nokto en la karcero, en loko por la mortigota, sordida loko ek briki e fero. Dum la yaro 2004 en Chinia mortigesis 3400 personi, ma ta nombro de mortinti ne esas oficala. Segun la opiniono di Amnestio Internaciona la mortinti esas plu multa kam 3400.

La aspekto di la muliero esas surprizanta. Simple, ma bone vestizita, lua jaketo tote butonagita; ed onu povas supozar ke elu pektis su ante livar la karcero. Anke la ipsa kordo qua cirkondas elua kolo aspektas koliaro. Ni ne savas ka esas matino o vespero, lundio o merkurdio, kad elu havas filii o genitori. Anke ni ne savas elua nomo nek la pro quo de lua mortigo, ma se ni observas la fotografuro atencoze, e ni permisas la hororo enirar nia okuli, lore ni komprenos ke la instanto kande facesis la fotografuro ankore esas neexplikeble duranta. Anke onu povas askoltar la sono "klik" di la fotografilo quale se ni esus la fotografisto. E la "klik" di la marteletto di la pafilo ante la pafilo. Pri la forta bruiso olqua jus eniras vua oreli, savez ke olu esas ta di la pafilo.

Artiklo da Juan José Millas.

Tradukuro aden Ido da Fernando Tejón, I.S.H.-ano.

Literaturo

1-Pinochio.

Yen la duesma parto di la famoza verko da Carlo Collodi "Pinocchio, storia di un burattino" en la linguo internaciona Ido. Itere la tradukuro esas direta, de la originalajo en la Italiana. Certe plurafoye tradukar ula expresuri aden nia linguo helpanta esas desfacila laboro por tradukero, ma fortuneze la Italiana ne esas tro diferanta linguo kam la Hispana. Evidente onu ne darfas tradukar oli vortope, nam la senco en ula lingui tote ne esas (o povas esar) komprenebla en altra lingui, do me rezolvis tradukar ta expresuri ad Ido-expresuri simpla e facile komprenebla.

Kompreneble anke la maxim simpla frazin me povis mistradukar aden Ido pro erori da me. To esas neevitebla nam me ne povas krear tradukuro, sendar olu a experta Idisti e vartar plura semani til la retroveno a me de la korektigita texto. Adavane! esas gratuita revuo olqua publikigesas singla duesma monato, e se omna artikli devus korektigesor da experti lore nula revuon publikigus la Ido-Societo Hispana. Do me pregas a la lekteri lia kunlaboro intence trovar dum la lektado la evidenta erori, sive linguala, sive skribala. Tale onu povos korektigar ta tradukuro; tale onu povos korektigar ta kompleta revuo.

En la numero 12 di ta revueto me publikigos la triesma, e lasta, parto di ta verko Italiana en Ido. Pos la aparo di ta revuo me intencos krear interretala versiono di "Pinochio". Plura personi vizitas singladie la interretala pagino pri "La princeto",

<http://es.geocities.com/idohispania/laprinseto/laprinseto.html>

e supozeble anke ula personi vizitos ta di "Pinochio". Forsan li ne trovos en mea interretaji ecelanta tradukuri (ton me ja bone savas) ma forsan li tale konocos unesmafoye Ido. To ja esus maxim granda suceso. Ka no?

Itere pri la tradukuro ipsa me devas dicar ulu a la lekteri pri mea Ido-stilo. Vi ne serchez la pronomo "tu" en la texto, me nulatempe uzas olu. La adjektivi sempre finas per "a". Nulatempe me elizionas la artiklo. Anke ne me uzas la kontraktaji "al", "dal", "del" e "dil". Pri la propra nomi me transskribis oli preske fonetike de la originalajo. Malgre ke en K.G.D. onu povas lektar pri la propra nomi: "pro ke li esas la *proprietajo* di la personi qui nomesas per oli, [la propra nomi] devas restar netushebla", me opinionas ke lektar "Pinochio" (lektelebla segun la Ido-reguli) vice "Pinocchio" ne devus jenar la lekteri. Pri la desegnuri forsan ula lekteri prizus plu multe altra plu moderna e kolorizita, mem fotografuri de la famoza filmo da Walt Disney; me preferis insertar ti quin Enrico Mazzanti kreis por la unesma edituro di "Pinocchio, storia di un burattino".

Plezuroza lekto !

Artiklo da Fernando Tejón, ISH-ano.

Pinochio

da Carlo Collodi

Tradukita aden Ido da Fernando Tejón

Editerio Krayono
Ponferrada - Hispania
2005

AVERTO LEKTENDA

Ta amatora e libera tradukuro da Fernando Tejón simple intencas mostrar la ecelanta verko da Carlo Collodi (Carlo Lorenzini) "Pinochio" en la linguo internaciona Ido a ti qui samatempe prizas ta helpanta linguo e ta nemortiva verko.

Certe omni konocas Pinochio, ma multa personi lektis kurtigita versiono vice la kompleta verko. Me intencas mostrar la kompleta verko en Ido, tradukita de la originala texto en la Italiana (1883); mem vice moderna e kolorizita desegnuri, me insertis olti quin Enrico Mazzanti kreis por la unesma edituro.

Se vi povas kredar ke de ligna bloko onu povas krear parolanta pupeo, e ke ta pupeo uladie divenos puero, lore vi darfas lektar ta rakonto di qua protagonisto forsan esas tam reala kam la ipsa lekteri.

Informo:

- Originala edituro:

"Pinocchio, storia di un burattino", da Carlo Collodi. Desegnuri da Enrico Mazzanti. Italia, 1883.

- Yena edituro:

"Pinochio", da Carlo Collodi. Tradukita a la linguo internaciona Ido da Fernando Tejón, di la Ido Societo Hispana. Editerio Krayono, Ponferrada (Hispania), 2005.

Fernando Tejón / Editerio Krayono

Los claveles 6, B. E-24400 Ponferrada, Hispania

krayono@yahoo.es www.publikaji.tk www.idohispania.tk

Ta verko licencesas sub

Creative Commons License

<http://creativecommons.org/licenses/by-nc/2.0/legalcode>

Chapitro XVI

La belega yunino di qua hari esas blua, portigas la pupeo adsur lito, ed elu kunvokas tri mediki qui savigos ka Pinochio esas vivanta o mortinta.

Pinochio, qua pendesis de brancho di la Granda Querko da la asasanisti, aspektis esar mortinta. La belega yunino, di qua hari esas blua, observis de lua fenestro la desfelica pupeo ed elu kompatis Pinochio, qua pendis de lua kolo ed ocilis violente pro la vento. Elu palmo-frapis trifoye.

Lor ta frapi onu audis granda bruiso da ali di fluganta Falkono qua tervenis adsur la fenestro-solio.

-Quon vu imperas a me, mea belega Feino? - questionis reverencanta Falkono a la belega yunino di qua hari esas blua. Savez ke elu esis bona Feino habitanta la bosko depos plu kam mil yari.

-Ka vu vidas ta pupeo qua pendas de brancho di la Granda Querko?

-Yes.

-Flugez a lu, e per vua forta beko tranchez la kordo e sorgoze depositez lu adsur la herbo apud la Granda Querko.

Falkono flugeskis a la pendanta pupeo e du minuti pos lua parto lu retrovenis apud la yunino.

-To quon vu imperis a me, ton me facis.

-Quale lu standas? Ka vivanta, ka mortinta?

-Unesme lu aspektis esar mortinta, ma lu ne devas esar tote mortinta nam apene me desligis la kordo-slingo olqua klemis lua kolo lore lu sospiris e nelaute lu dicis "Nun me bone standas".

Feino palmo-frapis dufoye e nemediate aparis splendida Hundo piloza qua marchis per lua dopa pedi, erektita quale persono.

La piloza Hundo vestizesis per gala veturisto-uniformo. Sur lua kapo esis trikorna chapelo kun ora rebordi e la lokli di lua peruko pendis til lua kolo; lua vestio, di qua koloro

esis ta di chokolado, havis brilanta butoni e du granda poshi por kontenar la manjebila osti donacita a lu da lua mastrino; lua kurta brachi esis ek veluro karmezina, lua kalzi ek silko, e lua shui apertita; dope lu portis ulaspeca parapluvo-gaino ek blua satino por introduktar lua kolo se pluveskas.

-Askoltez mea vorti, Medoro -dicas Feino a la piloza Hundo- Jungigez kavali a mea maxim bela veturo e departez a la bosko. Kande vu arivez apud la Granda Querko lore sur la herbo vu trovos povra pupeo mimortinta. Sorgoze prenez lu e depozez lu adsur la kuseni di la veturo e portez lu a me, ka vu bone komprenis?

La Hundo, por montrar ke lu bone komprenis la impero di Feino, moveskis tri o quar foyi la gaino ek blua satino e lu departis tam rapide kam fulmino.

Poka tempo pose onu vidis belega veturo ekirar kavaleyo. Ta veturo havis la sama koloro kam la aero, futerizesis kun serino-plumi, kremo e pasteti. La veturo movesis da cent pari de blanka muskulo e la Hundo, sidita sur la veturisto-benke, sencese flogilo-frapis addextre ed adsinistre same kam veturisto qua timas arivar tarde ad ula loko.

Ne plu tarde kam dek e kin minuti la veturo retrovenis. Feino, qua vartis olua retroveno apud lua domo-pordo, prenis Pinochio per elua brakii e portis lu a chambro di qua parieti esis ek perlomatro. Elu advokigis la maxim famoza mediki habitanta la cirkumaji.

La mediki arivis sen tardeso. Li esis Korvo, Otuso e parolanta Grilio.

-Siori mediki, savigez a me -dicas Feino a la mediki qui cirkondis la lito- se ta desfortunoza pupeo esas vivanta o mortinta.

Lore Korvo iniciis la explorado a Pinochio, unesme la karmo, pose lu tushis la nazo e la miniona fingri di lua pedi; lor la detalzoza explorado Korvo solene dicas:

-Meaopinione la pupeo esas tote mortinta, ma se desfortunoze lu ne esas mortinta lore certe lu esas vivanta.

-Me regretas kontredicar -dicas Otuso- la opiniono da mea famoza amiko e kolego Korvo. Meaopinione la pupeo esas vivanta, ma se desfortunoze lu ne esas vivanta lore certe lu esas mortinta.

-Ka vu nulon dicis? -questionis Feino a parolanta Grilio-.

-Me opinionas ke la prudenta mediko, kande ne savas quon dicar, preferinde devas tacar e nulon dicar. Pluse la vizajo di ta pupeo ne esas nekonocata a me. Lun me konocas de multa tempo ante nun!

Pinochio, qua til lore restis senmova sur la lito quale autentika ligno-peco, konvulse tremeskis do tremeskigis la lito.

-Ta pupeo -dicis Grilio- esas raskalo...

Pinochio apertis lua okuli e nemediate riklozis oli.

-Lu esas mala kerlo, ociema, vaganto...

Pinochio kovris lua vizajo per la lito-tuki.

-Ta pupeo esas filio desobediema, qua mortigos lua patro pro chagreno!

Ye ta instanto en la chambro onu audis debila soni de plorado e singlutado. Vi omna povas imaginar la enorma surprizo kande li levis la lito-tuko e vidis la ploranta Pinochio.

-Kande mortinto ploras lore lu risanigeskas! -dicis solene Korvo-.

-Me regretas kontredicar la opiniono da mea famoza amiko e kolego Korvo -dicis Otuso-. Meaopiniono se la pupeo ploras, to eventas pro ke lu ne prizas mortar.

Chapitro XVII

Pinochio manjas sukro ma lu ne deziras drinkar la purgivo, ma lor la arivo de la tombisti lu fine drinkas la purgivo. Pose lua nazo kreskeskas pro mentiar.

Apene la mediki ekiris la chambro, Feino proximigis su a Pinochio e tushis lua fronto. Elu konstatis ilua alta febro. Lore lu dissolvis blanka polvi en glaso miplenigita de aquo, e proximigante a Pinochio ta glaso elu dicis dulce a lu:

-Drinkez to, e vu esos risanigita ye poka dii pos nun.

Pinochio regardis la glaso kun tordita vizajo, e lu questionis kun afliktita voco:

-Ka ta drinkajo esas dolca o bitra?

-Bitra, ma olu risanigos vu.

-Se olu esas bitra me olun ne drinkos.

-Fidez a me, drinkez olu!

-Me ne prizas la bitraji.

-Drinkez olu, e pose me donacos a vu sukro-peco por efacar la bitra saporo di la purgivo.

-Ube esas la sukro-peco?

-Yen olu -dicis Feino, qua ektiris sukro-peco de ora sukreyo-.

-Unesme me deziras manjar la sukro-peco e pose me drinkos ta bitra aquo.

-Ka vu lon promisas a me?

-Yes...

Feino donis sukro-peco a Pinochio qua nemediate sugis e glutis olu. Lu dicis dum ke lu rilekis lua labii:

Se sukro esus medicino... to esus marvelo, me drinkus ta purgivo omnadie.

-Nun vu satisfacez vua promiso e drinkez ta purgivo por risanigeskar.

Pinochio, kelke iracigita, sizis la glaso ed introduktis la extremajo di lua nazo en olu, pose lu proximigis la glaso a lua boko, ed itere lu introduktis la extremajo di lua nazo en la glaso; fine lu dicis:

-To esas tro bitra! Tro bitra! Me ne povas drinkar olu!

-Quale vu savas ke olu esas tro bitra se vu ne savuris olu?

-Ton me supozas! La bitreson me remarkis pro la odoro. Unesme me deziras manjar altra peco-sukro... e pose me drinkos la purgivo.

Lore Feino, tam pacienta kam maxim bona matro, introduktis peco-sukro en la boko di Pinochio e pose elu proximigis la glaso a lu.

-Tale me ne povas drinkar olu! -klamis la pupeo qua samatempe facis mil grimaci.

-Pro quo?

-Pro ke la kuseno jenas me, ta qua esas sub mea pedi.

Feino fortiris la kuseno.

-Esas neutila! Anke ne tale me povas drinkar olu...

-Kad ankore ulo jenas vu?

-La pordo di la chambro jenas me pro ke olu esas apertita.

Feino klozis la chambro-pordo.

-No! -kriis la ploreskanta Pinochio-. Me ne volas drinkar ta bitra aquo. Me ne volas drinkar olu, no, no, no!...

-Filio mea, vu repentos...

-To ne importas a me...

-Vua maladeso esas grava...

-To ne importas a me...

-Poka hori pos nun la febro enirigos vu la altra mondo...

-To ne importas a me...

-Ka vu ne timas la morto?

-No, me ne timas... Me preferas mortar kam drinkar ta medicino qua esas tante bitra...

Lore tote apertesis la chambro-pordo ed eniris la chambro quar kunikli tam nigra kam inko, qui portis surshultre mikra sarko.

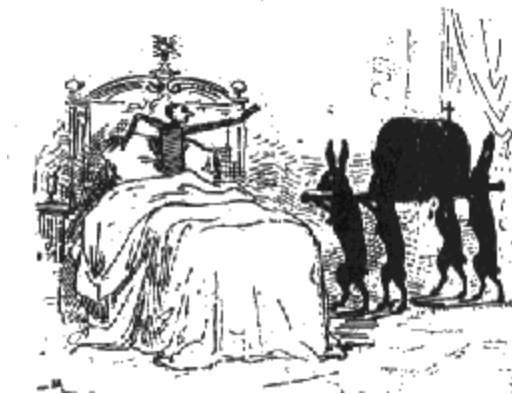
-Quon li deziras de me? -kriis teroriganta Pinochio qua sideskis sur la lito.

-Ni venis adhike por serchar vu -respondis la maxim granda kuniklo-.

-Ka por serchar me?... Ma me ankore ne esas mortinta!

-Ankore ne, ma poka minuti pos nun vu mortos pro ne drinkir la medikamento olqua kuracus la febro!

-Ho Feino! Ho Feino! -krieskis lore la pupeo-. Donez nemediate a me ta glaso, haste... Esez karitata, me ne volas mortar, no... me ne volas mortar...

Lu prenis la glaso per lua du manui e quik glutis olua kontenajo.

-Ni esez pacienta! -dicis a su la kunikli. Tafoye ni venis adhike vane.

E li itere pozis la sarko sur lia shultri ed ekiris la chambro murmurante tra lia denti.

Poka minuti pose, Pinochio saltis de la lito tote kuracita, nam la ligna-pupei havas privilejo, olqua esas maladeskar rarafoye e kuraceskar rapidege.

Feino, qua vidis lu kurar e jokar en la chambro ajile e gaye quale yuna hanulo, dicis:

-Ka mea medicino vere esis bona a vu?

-Plu multe kam bona! Olu retrosendis me a la mondo di la vivanti!

-Lore, pro quo vu plurafoye refuzis drinkar olu?

-Ni, la pueri, esas tala! Ni timas la medicini plu multe kam la maladeso.

-Shamoza! La pueri devus savar ke bona medicino, drinkita sen tardeso, povas evitar grava maladeso e mem la morto...

-Ho! Ye la sequanta foyo me ne refuzos drinkar la medicino, me memorigos la arivo de la nigra kunikli portanta sarko sur lia shultri... me prenos la glaso nemediate e drinkos lua kontenajo!

-Venez nun apud me e rakontez a me quale vu kaptesis da la asasinisti.

-La pupeestro Manjasfairo donacis a me ula monetopeci ek oro e lu dicis a me: "Prenez ta monetopeci e portez oli a vua patro", ed en la voyo a mea domo me trovis Foxo e Kato, du ecelanta personi, qui dicis a me "Ka vu volas ke ta monetopeci konvertesos a mil e duamil? Vu venez kun ni e ni duktos vu a la Mirakli-agro". E me dicis "Ni irez adibe!"; e li dicis: "Ni enirez la albergo di la reda kreveto por reponzar, ed erste la noktomezo ni departos". Kande me vekis, li ne esis en la albergo nam li departabis. Lore anke me departis e marcheskis. La nokto esis tote obskura e me renkontris du asasinisti parkovrita da karbono-saki. Li dicis a me: "Donez a ni la pekunio"; e me respondis: "Me ne havas olu", nam me celis la pekunio-peci en mea boko, ed asasinisto intencis introduktar lua manuo en mea boko, e me mordis ta manuo ed extirpis violente e pose sputis olu, ma vice manuo me sputis pedo di kato. E la asasinisti persequis me, e me kuris e kuris til ke fine me kaptesis da la asasinisti qui pendis me per kordo de brancho di arboro. Li dicis a me: "Morge ni retrovenos adhike e vu esos mortinta kun la boko tote apertita, e ni furtos la ora monetopeci quin vu celas sub la lango".

-Ube vu depozis la monetopeci? -questionis a lu Feino-.

-Me perdis olin -respondis mentianta Pinochio qua havis oli en posho.

Jus lu dicis ta mentiajo, lua nazo qua ja esis sat longa plulongigeskis per du plusa inchi.

-Ube vu perdis oli?

-En la proxima bosko.

Lor ta duesma mentiajo, la nazo itere plulongigeskis.

-Se vu perdis la monetopeci en la proxima bosko, ni serchos e trovos oli -dicis Feino-, nam omno to quon onu perdas en la proxima bosko sempre onu trovos.

-Ha! Nun me memoras -respondis konfuza Pinochio- ke vice perdar la quar monetopeci en la bosko, me nevolunte glutis oli kande me drinkis la medicino.

Lor ta triesma mentiajo, la nazo plulongigis tante multe ke Pinochio ne plus povis turnar lua kapo. Se lu intencus turnar lua kapo ad latero lore lua nazo shokus kontre la lito o la fenestro-vitri, se lu intencus turnar lua kapo ad la altra latero lore lua nazo shokus kontre la parieti o la chambro-pordo, se li intencus levar lua kapo lore lu riskus introduktar la extremajo di lua nazo en okulo di Feino.

-Feino regardis lu e ridis.

-Pro quo vu ridas? -questionis la konfuzigita pupeo, tre sucioza pro lua plulongigema nazo.

-Me ridas pro la mentiaji da vu.

-Quale vu savas ke me mentiis?

-La mentiajin onu deskovras rapide, nam esas du diferanta klasi: ti qui havas kurta gambi e ti qui havas longa nazo; kompreneble ti da vu havas longa nazo.

-Shamoza Pinocho ne savis ube celar su, ed lu intencis eskapar de la chambro, ma lu ne sucesis. Lua nazo tante multe kreskis ke lu ne povis trairar la pordo.

Chapitro XVIII

Pinochio itere renkontras Foxo e Kato, e kun li lu departas a la Mirakli-agro por enterigar la quar monetopeci.

Quale vi omna povas supozar, Feino lasis plorar e kriad Pinochio adminime dum triadek minuti nam kun ta enorma nazo lu ne povis ekirar la chambro. Tale elu punisis Pinochio por korektigar la maxim leda vicio di pueri, to esas, mentiar. Ma kande la desesperita pupeo havis lua okuli preske extere lia orbiti lore la kompatanta Feino palmo-frapis ulafoye e do nemediate eniris la chambro plura mili de granda uceli karpentista qui perchis sur la nazo di Pinochio e beko-frapeskis olu tale ke poka minuti pose la enorma nazo retrovenis a lua normala grandeso.

-Quante bona vu esas, Feino! -klamis la pupeo qua sikigis lua okuli-, e quante me amas vu!

-Anke me amas vu -asertis Feino-, e se vu volas restar kun me lore vu esos mea kara fratulo e me vua kara fratino...

-Maxim felice me restus kun vu... ma ka mea povra patro...?

-Me ja pensis pri lu. Vua patro bone informesis e lu arivos adhike ante la noktesko.

-Ka yes? -kriis saltanta Pinocho pro joyo-. Do me volus irar renkontror lu survoye. Me maxim multe prizus kisar ta povra oldulo qua tante multe sufras pro me!

-Bone, irez, ma atencez ne misirar. Trairez la voyo di la bosko e sendubite vu renkontros lu.

Pinocho departis, ma apene lu eniris la bosko lu kureskis tam rapide kam kapreolo. Kande lu arivos a loko proxima a la Granda Querko lu haltigis la kurado, nam lu audis la sono da marchanti meze la bosko. Ka vi divinas qui aparis kontre lu? Foxo e Kato, lua voyajo-akompananti, qui kun lu eniris la albergo di la Reda Kreveto por supear.

-Yen nia karega Pinochio! -kriis Foxo qua kisis ed embracis lu. Pro quo vu esas hike?

-Pro quo vu esas hike? -dicitis Kato-.

-Tre longa expliko -dicitis la pupeo-; me naracos olu a vi pokope. Vi devas savar ke la nokto di la dio kande vi abandonis me en la albergo, me trovis asasinisti survoye...

-Kad asasinisti? Ho mea kompatinda amiko! E quon li volis?

-Li intencis furtar mea ora monetopeci.

-Li esas infama! -dicitis Foxo.

-Li esas infamega! -dicitis Kato.

-Ma me eskapis -dicitis la pupeo- e li sencese persequis me, til ke fine li kaptis e pendis me de brancho di ta querko...

E Pinochio extensis lua brakio por monstrar la granda Querko qua distis per ula pazi de li.

-Kad onu povas askoltar ulu plu mala kam to? -dicitis Foxo-. Quale esas la mondo quan ni habitas? Ube ni trovos refujeyo, ni, la decanta personi?

Dum ke li parolis tale, Pinochio konstatis ke Kato marchis kriple ye lua avana pedo dextra, nam olu tote desaparitis, anke la ungli, do lu questionis a Kato:

-Quo eventis pri vua pedo?

Kato intencis responder ulu a Pinochio, ma lu ne savis quon dicar. Lore quik Foxo dicitis:

-Mea amiko esas tro modesta, yen pro quo lu ne respondas vua questiono. Me respondos vice lu. Me savigas vu ke un horo ante nun ni trovis survoye olda volfo, preske mortinta pro hungro, qua mendikis a ni. Ma pro ke ni havis nulo por donar a lu, quon facis mea amiko di qua kordio esas ek oro? Lu tranchis sua avana pedo per lua denti por donacar olu a la volfo, qua tale povis manjar ulu e desaparigar lua hungro.

E Foxo sikigis lakrimo.

Pinochio, anke afliktita, proximigis su a Kato e per susuranta voco dicitis a lu:

-Se omna kati esus quale vu esas, lore la musi esus felica!

-Quon vu facas hike? -questionis Foxo a la pupeo-.

Me vartas la balda arivo de mea patro.

-E ka vua ora monetopeci...?

-Oli esas en mea posho, ecepte un monetopeco quan me spensis en la albergo.

-Ed onu povas pensar ke vice quar monetopeci, oli povus transformesor ye mil o duamil! Pro quo vu ne acceptas mea konsilo? Pro quo vu ne enterigas oli en la Milakri-agro?

-Hodie to esas neposibla; me iros adibe altra dio.

-Altra dio to ne esos posibla.

-Pro quo?

-Pro ke la Mirakli-agro komprensas da importanta sioro qua de morgo ne plus permisos ke altri enterigos ibe monetopeci.

-Quante distas de hike la Mirakli-agro?

-Apene olu distas per du kilometri. Ka vu volas irar adibe kun ni? Depos triadek minuti vu esos ibe; vu nemediate enterigas la monetopeci e poka minuti pose vu rekoltos duamil, e ta nokto vu retrovenas adhike kun la poshi plena de monetopeci. Ka vu volas irar adibe kun ni?

Pinochio kelke hezitis pro ke lu memoris la bona Feino, la olda Jepeto e la averti da la parolanta Grilio; ma fine lu agis same kam agas la desinteligenta pueri, to esas, lu dicis yes per kapo-movi e parole a Foxo e Kato:

-Ni irez, me iros kun vi.

E li departis kune.

Pos marchar dum mijorno, li arivis a urbo di qua nomo esas "Kaptas-stulti". Kande Pinocho eniris la urbo, lu vidis olua stradi plena de senpiligita hundi ocitanta pro hungro, de tondita mutoni tremanta pro koldeso, de senkresta e senbarba hani mendikanta maizo-semino, de granda papilioni qui ne plus povas flugar nam li vendabas lia belega kolorizita ali, de shamoza pavoni pro videsar da omni sen lia kaudo-plumi, de fazani qui marchas per mikra pazi e lamentas perdir lia ora ed arjenta plumi.

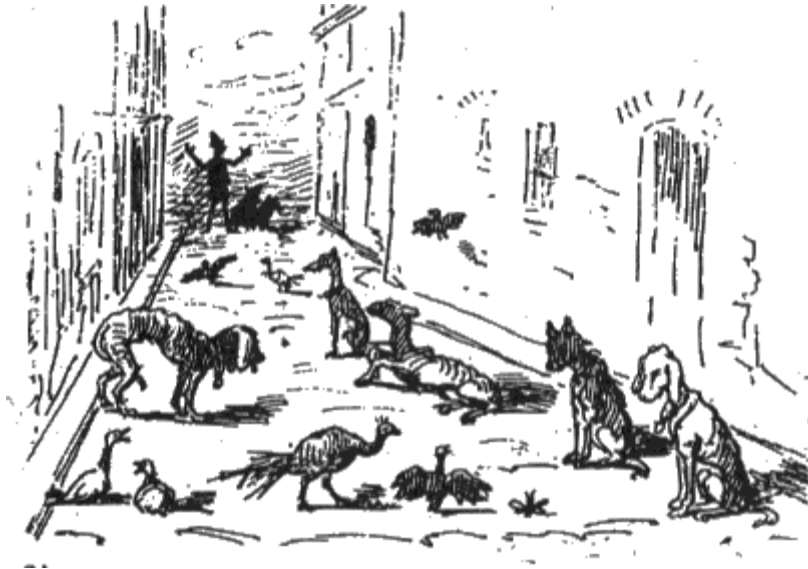
Meze ta turbo de mendikanti e povri, ulafoye pasis siniorala karoso portanta interne foxo, korvo od ula raptema ucelo.

-Ube esas la Mirakli-agro? -questionis Pinochio-.

-Ye du pazi de ni.

Li trairis la urbo ed ekiris lua cirkondanta muregi por fine haltigar lia marchado sur solitara agro, qua ne aspektis diferanta kam la cetera agri.

-Ni ja arivis -dicis Foxo a la pupeo-. Nun vu proximigez a la sulo, exkavez per vua manui truo mikra ed enterigez la moneto-peci en olu.

La obediema Pinochio exkavis la truo e pozis lua quar moneto-peci en olu; pose lu tero-kovris la truo.

-Nun -dicas Foxo-, irez a la proxima kanaletto, plenigez sitelo de aquo e lore irigacez la tereno ube vu enterigis la moneto-peci.

Pinochio iris a la kanaletto, ma pro ke lu ne havis sitelo, lu plenigis sua shuo de aquo e lu irigacis la tero olqua parkovris la truo. Pose lu questionis:

-Quon me devas facar pluse?

-Nulo pluse -respondis Foxo-. Ni ja povas departar. Vu retrovenez ye duadek minuti pos nun e vu vidos la arboro di qua branchi esas plena de moneto-peci.

La naiva pupeo, fola pro la joyo, gratitudis milfoye la helpo da Foxo e Kato, e lu promisis donacar magnifikajo a li.

-Ni ne volas donacaji -respondis la du raskali-. Suficas helpir vu pri quale divenar richa sen esforcio, to maxim multe felicigas ni.

Jus ton dicas, li adiais Pinochio e pos dezirar a lu maxim profitoza rekolturo, li departis.

Chapitro XIX

Ulu furtas la ora moneto-peci di Pinochio, e do lu punisesas ye karcero dum quar monati.

Kande Pinochio retroiris a la urbo lu konteskis la minuti unope, e kande lu supozis ke pasabas duadek minuti lore lu marcheskis a la Mirakli-agro. Dum la marchado lua kordio tre forte pulsas, tik, tok, tik, tok, quale pendulo-horlojo aceleranta. Dume lu pensis:

-...e se vice mil moneto-peci, de la branchi di la arboro pendas duamil? ...e se vice duamil esas kinamil? ...e se vice kinamil esas centamil? Ho! me divenus siniorulo! ...me proprietus belega palaco, mil ligna kavali e mil stabli por ibe povar ludar, kelero kontenanta delikata liquori e tabularo plena de marmelado-poti, torti, dolca pano, mandelo-galeti e kremo-dolcaji.

Distraktita da ta fantaziaji, lu ja esis proxim la Mirakli-agro e lu haltigis lua marchado por vidar en olu arboro de qua branchi pendas moneto-peci, ma lu vidis nula arboro. Lu marchis cent pazi a la agro, ma nula arboro videblesas; lu eniris la agro... e lu iris a la loko ube lu enterigis lua moneto-peci, ma nula arboro esis ibe. Lore lu penseskis pri to, ed obliviante la reguli pri la edukeso lu ektiris lua manuo de lua posho e grateskis lua kapo.

Ye ta instanto arivis a lua oreli granda rido; lore lu turnis lua kapo ad arboro e vidis granda papagayo perchanta qua per sua beko arachis lausi de lua poka plumi.

-Pro quo vu ridas? -questionis Pinochio kelke iracigita.

-Me ridas pro ke la lausi-arachado sub mea ali ridigas me.

La pupeo nulon respondis. Lu iris a la kanaletto, e plenigis sua shuo de aquo ed itere irigacis la tero olqua parkovris la moneto-peci. Itere granda rido, plu impertinenta kam la antea, arivis a lua oreli en la silencoza agro.

-He, grosiera papagayo! -klamis iracigita Pinochio-. Kad onu povas savar, ne-edukita papagayo, pro quo vu ridas?

-Me mokas la stulti qui kredas absurda mentiaji e do permisas trompesar da ti qui esas plu inteligenta kam li.

-Ka vu parolas pri me?

-Evidente yes, povra Pinochio, pri vu, qua esas tante naiva ke vu kredas ke onu povas enterigar pekunio e pose rekoltar moneto-peci, quale onu facas pri fazeoli e teropomi. Anke lon me kredis e nun me sufras pro ta eroro. Hodie (tro tarde!) me konvinkesas pri ke por ganar pekunio onu devas savar ganar olu per manuala laboro ed inteligenteso.

-Ton me ne komprenas -dicis la pupeo, qua tremeskis pro timo-.

-Esez pacienta! Me plu bone ton explikos -dicis la papagayo-. Me savigas a vu ke dum ke vu esis en la urbo, Foxo e Kato retrovenis a ta agro, ekterigis la ora moneto-peci e pose li fugis tam rapide kam vento. Qua nun povus kaptar li?

Pinochio, kun lua boko tote apertita, ne kredis la vorti da la papagayo, do lu exkaveskis per lua manui ed ungli la jus irigacita tereno. Lu exkavis truo tante granda ke onu povus entruigar palieyo; ma la moneto-peci ne esis ibe.

Lore, tote desesperita, kuranta Pinochio retroiris a la urbo, direte a tribunalo intence koram judiciisto denuncar la pekunio-furto da la raskalachi Foxo e Kato.

La judiciisto esis olda simio di la raso di la gorili, respektinda pro lua evo, blanka barbi, e precipue pro lua senlensa ora binokli quin lu mustas uzar depos plura yari pro okulala maladeso.

Pinochio, koram la judiciisto, explikis detaloze quale eventis la furto, la prenomi, nomi ed aspekto di la furtisti e fine lu demandis judicio.

La benigna judiciisto askoltis atence la naracado da Pinochio, olqua tre multe emocigis lu. Kande la pupeo finis lua naracado lore la judiciisto sonigis klosheto per lua manuo.

Nemediate arivis du granda hundi vestizita kom jendarmi. Lore la judiciisto extensis manuo a Pinochio e dicis a la jendarmi:

-Ulu furtis quar ora moneto-peci di ta povra pupeo ; do nemediate arestez ed enkarcerigez lu.

La pupeo, surprizita da ta verdikto, intencis protestar a la judiciisto, ma por evitar neutila tempo-disipo la hundi kovris la boko di Pinochio ed enkarcerigis lu.

Dum quar longa monati lu esis en karcerero, e dum plusa monati lu esus en karcerero se hazardo ne helpus lu. Savez ke la yuna Imperiestro qua regnis la urbo "Kaptas-stulti" vinkis milito kontre lua enemiki, do lu imperis solene celebrar granda festi publika, ilumino, lumiziva fuzei, kavali-kuradi, bicikli-kuradi, e por montrar lua klementeso lu imperis ekkarcerigar omna raskali.

-Se omni ekiras la karcerero, lore anke me volas ekirar olu -dicis Pinochio a la karceristo-.

-Vu no -respondis la karceristo-, pro ke vu ne esas raskalo.

-Regretinde -dicis Pinochio- anke me esas raskalo.

-Takaze vu esas tote certa -dicis la karceristo, qua respektoze desmetis lua boneto, salutis lu, apertis la pordi di la karcerero e permisio lua ekiri.

Chapitro XX

*Pinochio ekiras karcerero ed intencas retroirar a la domo di Feino.
Survoye lu trovas teroriganta serpento e pose lu kaptas da kaptilo.*

Imaginez la joyo di Pinochio kande lu liberigesis. NemEDIATE lu ekiris la urbo e marcheskis sur la voyo a la domo di Feino di qua hari esas blua.

Pro la pluvoza vetero, la voyo esis fangoza do dum la marchado la pedi di Pinochio sinkis en la fango til la maleolo.

Ma la pupeo ne esis preokupita.

Tormentita pro la deziro vidar itere lua patro e lua fratino di qua hari esas blua, lu saltante kuris same kam levriero, e pro la saltado lu spricigis fango olqua makulizis lua tota korpo til lua boneto. E lu dicis a su:

-Quanta desfelicaji eventis a me... e me meritas oli nam me esas pupeo desobediema e malicema... e me sempre volas facar ulo segun mea propra decido sen atencar la konsili da ti qui vere amas me, e havas plu bona raciono kam me... Ma de ta instanto me promisas chanjar mea vivo ed esar bona ed obediema... Me ja bone koncias la mala fino di la desobediema pueri. Ka mea patro anke vartas mea retroveno? Ka me renkontros lu che Feino? Me ne vidas mea povra patro depos plura dii e me volas karezar e kisar lu. E ka Feino? Kad elu pardonos mea mala agado? Elu tante afektoze flegis me! Me nun esas vivanta pro elua flegado! Kad esas ulaloke puero kun kordio min gratitudema kam ta di me?

Jus ton lu dicis, subite lu haltigis lua marchado e terorigita retromarchis per quar pazi. Quon lu jus vidis?

Lu vidis enorma serpento, extensita transverse la voyo, di qua pelo esis verda, faira okuli ed akutigita kaudo fumifanta.

Esas tote neposibla imaginar la pavoro di la pupeo. Lu foriris per mi-kilometro de la serpento e sideskis sur petri-amaseto. Ibe lu esperis ke la serpento fine decidis departar e do permisar a lu la marchado survoye.

Lu lon vartis dum mihoro, du hori, tri hori; ma la serpento nulakaze intencis departar, do lu duris observar olua faira okuli brilanta e la fumo ekiranta de la extremajo di olua kaudo.

Lore Pinochio, su-kurajigita, proximigis su a poka pazi de la serpento, e per dolca voceto, insinuanta e subtila, lu dicis a la serpento:

-Voluntez, sioro serpento, reptar ad voyo-latero por permisar mea marchado survoye.

To esis tam utila kam parolar a parieto; nula movo. Do itere per dolca voceto lu dicis a la serpento:

-Me savigas a vu, sioro serpento, ke me intencas irar a mea domo ube mea patro, quan me ne vidas depos multa tempo, vartas mea arivo,... ka vu permisas a me trairar la voyo?

Lu vartis respondo a lua questiono, ma nula respondo arivis a lua oreli. La serpento, qua til ta instanto aspektis vigoroza e vivaca restis senmova, preske rigida. Olua okuli klozeskis e la kaudo ne plus fumifis.

-Kad olu vere esas mortinta? -dicis Pinochio dum ke lu interfricionadis lua manui pro plezuro; e nemediate lu intencis klimar la korpo di la reptero por saltar a la altra latero di la voyo, ma subite la serpento erektis lua korpo, same kam resorto, e la pavorigata pupeo, mispazis e desfortunoze falis a la fango ed enterigis lua kapo. Lua extensita gambi restis en la aero.

Observante la frenezioza movado de la gambi di pupeo qua havis la kapo enterigita en fango, la serpento rideskis, e ridis, e ridis, e ridis tante konvulse ke fine krevis veino di la pektoro di la serpento, olqua lore vere mortis.

Pinochio kureskis intence arivar a la domo di Feino ante la noktesko. Ma la hungro esis plu forta kam lu, do lu eniris apuda viteyo por manjar ula saporozita vito-beri. Ton lu ne devus facir!

Apene lu arivis apud vito, krak!..., lu sentis du tranchiva feraji olqui opresis lua gambi tante multe ke lu vidis la kompleta stelaro cielala pro la intensa doloro.

La povra pupeo opresesis da fera kaptilo olquan la rurani uzis por kaptar fuini, olqui esis vera destruktiva plago a la haneyi di la regiono.

Chapitro XXI

Pinochio kaptetas da rurano, ilqua obligis la pupeo laborar kom gardista hundo en ilua haneyo.

Pinochio, ton vu povas facile imaginar, ploreskis, krieskis e protesteskis, ma la plorado e kriado esis neutila nam nula domo esis en la cirkumaji nek ulu marchis survoye. Nokteskis. Pro la gambi-doloro da la opresanta kaptilo e pro timar esar sola sur la agro dum la obskura nokto, la pupeo esvaneskis. Subite lampiro flugis super lua kapo, e lu dicis a lu:

-Kara lampiro! ka vu povus liberigar me de ta doloriganta kaptilo?

-Povra puero! -dicis la lampiro, qua haltigis lua flugado e kompatanta regardis la pupeo-. Quale ta feraji kaptis vua gambi?

-Me eniris ta viteyo por prenar du grapi di ta saporoza vito-beri...

-Ka la vito-beri esas vua?

-No...

-Qua docis vu pri furtar to quon proprietas altri?

-Me hungris...

-La hungro, kara puero, ne permisas furtar la proprietaji di altri.

-Certe! Certe! -kriis ploranta Pinochio-. Ma me ne plus ton facos!

Ye ta instanto la konversado interruptesis da susuranta bruiso da proximiganta pazi. La viteyo-proprietanto silence proximigis a la kaptilo por savar ka fortuneze kaptesis ula ek la fuini qui dum la nokto devoras ilua hani.

Lu maxim multe surprizesis pro vidar, per lanterno, puero vice fuino en la kaptilo !

-Ha! Yuna furtisto! -dicis la kolerizita rurano-. Vu esas la hani-furtisto!

-Me ne esas furtisto! Me ne esas furtisto! -kriis singlutanta Pinochio-. Me eniris la viteyo por prenar du grapi...!

Ta qua furtas grapi anke esas kapabla furtar hani. Me donos leciono a vu olquan vu nulatempe oblivios!

La rurano apertis la kaptilo e sizis la kolo di Pinochio. Tale, pendanta de lua kolo la pupeo portesis a la domo di la rurano, same kam onu portas alaktanta mutono.

Che lu, la rurano jetis la pupeo a la sulo e presis lua kolo.

-Nun ja esas nokto e me volas dormar. Morge me punisos vu pro la furto. Til lore vu laboros kom gardista hundo, nam la hundo qua gardis la domo dum la nokto mortis hodie.

Jus ton lu dicis, jus ton lu facis. La rurano, por evitar la eskapo di la pupeo, nelaxe akrochis koliaro kun latuna pikili cirkum la kolo di Pinochio, e la koliaro ligesis per fera kateno longa a muro.

-Se dum la nokto pluveskas -dicis la rurano- vu darfas jacar en ta ligna hundo-dometo, sur la sulo esas la palio-lito olquan mea povra hundo uzis dum quar yari. E se desfortunoze la furtisti venas dum la nokto lore ne vu obliviez apertar vua orelis ed aboyar.

Pos ta lasta impero la rurano eniris lua domo e klozis la pordo per klefo. La povra Pinochio restis sur la sulo, plu mortinta kam vivanta pro la koldeso, la hungro e la pavoro. Ulafoye lu prenis desesperita la koliaro e plorante dicis:

-Ton me meritas! Certe ton me meritas! Me volis esar poltrona, vaganta... me volis obediar la mala konsileri e pro to omno la desfortuno persequas me. Se me esabus bona puero, se me volabus studiar e laborar, se me restabus kun mea povra patro en la domo lore me ne esus hike, meze agro, laboranta kom gardista hundo che rurano. Ho! se me povus rinaskar!... Ma to ne esas posibla, e me devas esar pacienta!

Pos ta liberiganta vorti, olqui ekiris lua kordio, lu eniris la ligna hundo-dometo e dormeskis.

Chapitro XXII

Pinochio deskovras furtisti, e kom rekompenco pro lua fideleso lu liberigesas da la rurano.

Lu esis dormanta profunde depos plu kam du hori, e subite susuro di stranja vorti, qui sembis venar de la drasheyo, vekigis lu. Lore Pinochio aparigis la extremajo di lua nazo

tra la pordo di la hundo-dometo e lu vidis, kunveno di animali di qui pelo esis obskura, olqui aspektis kati. Ma oli ne esis kati ma fuini, karnivora animaleti olqui tre multe prizas devorar la ovi e la hanyuni. Fuino separis su de la grupeto ed iris a la hundo-dometo; apud olu la fuino dicis nelaute:

-Bona nokto, Melampo!

-Me ne nomesas Melampo -respondis la pupeo-.

-Lore, qua vu esas?

-Me esas Pinochio.

-E quon vu facas hike?

-Me laboras kom gardista hundo.

-Ube esas Melampo? Ube esas la olda hundo qua habitis ta dometo?

-Lu mortis hodie matine.

-Ka mortinta? Povra animalo! Lu esis tante bona!... Ma pro la aspekto di vua vizajo anke vu devas esar afabla hundo.

-Voluntez savar ke me ne esas hundo!...

-Lore, quo vu esas?

-Me esas pupeo.

-E ka vu laboras kom gardista hundo?

-Desfortunoze yes, to esas puniso!

-Bone, do me proponas a vu la sama pakto olquan me aranjis kun la mortinta Melampo; olu kontentigos vu.

-Quale esas ta pakto?

-Ni vizitos dum la nokto un foyo singlasemane ta haneyo e ni furto ok hani. Sep hanin ni devoros ed un hanon ni donos a vu, kondicione ke vu simulez dormar e nulakaze vu aboyez por vekigar la rurano.

-Ka Melampo agis tale?

-Ya lu agis tale e ni sempre konkordis. Do vu tranquile dormez e me promisas a vu ke ante nia departo ni depozos sur vua dometo senplumigita hano por devoresor morgo da vu. Ka vu ton komprenas?

-Tro bone!... respondis Pinochio qua samatempe movadis lua kapo ye minacanta maniero, quale se lu volus dicar "ni itere parolos pri to!"-.

La quar fuini, qui supozis esar sekura, iris direte a la haneyo olqua esis apud la hundo-dometo; oli apertis per lua denti ed ungli la ligna pordeto ed eniris la haneyo ganso-marche. Ma jus oli eniris la haneyo li audis la bruiso de la pordeto qua violente klozesis.

Ta qua klozis la pordeto esis Pinochio, qua pluse pozis granda petro an la pordo por sekurigar la klozuro. Pose lu aboyeskis quale vera gardista hundo "bu-bu-bu-bu".

La aboyado vekigis la rurano qua saltis de lua lito, prenis lua eskopeto ed aparanta en la fenestro questionis:

-Kad ula novajo?

-La furtisti esas hike!

-Ube li esas?

-En la haneyo.

-Nemediate me iras adibe.

En tempo min granda kam uzata por dicar "amen" la rurano esis apud la haneyo, olquan lu eniris. Lu kaptis la quar fuini ed introduktis oli en sako. Lore maxim joyoze lu dicis ad oli:

-Fine vi kaptesis da me! Me povus severe punisar vin, ma me ne esas tante kruela. Suficante felicigos me portar vi a la albergisto di la vicina vilajo, qua senpeligos vin e koquos via karno quale ta di lepori. To esas honoro olquan vi ne meritais, ma la jeneroza viri, quale me ipsa esas, ne atencigas ta senemporta detaleti.

Pose lu proximigis su a Pinochio, karezeskis la pupeo e questionis a lu:

-Quale vu deskovris la komploto di ta furtisti? E Melampo, mea fidela Melampo nulatempe deskovris olu!

La pupeo povis dicar to quon lu savis, to esas, lu povis kontar a la rurano la shaminda komploto existinta inter fuini e Melampo, ma lu memoris ke la hundo esis mortinta e lu pensis: "Pro quo akuzar la mortinto...? La mortinti esas mortinta, e to quon onu devas facar pri la mortinti esas permisar li repozar pace..."

-Kande la fuini arivis a la haneyo, ka vu esis dormanta o vekigita? -questionis la rurano-.

-Me esis dormanta -respondis Pinochio-, ma la fuini vekigis me pro olia susurado. Fuino venis apud la hundo-dometo e dicis a me: "Se vu promisas a me ne aboyar e do vekigar la rurano, lore ni donos a vu senplumigita hano". Ka vu ton komprenas? Li esis tante senshama ke li audacis propozar to a me! Me savigas a vu ke me esas pupeo qua povas havar multa defekti, ma nulatempe ta qua esas esar furtisto nek esar komplica di deshonesta personi.

-Bona puero! -klamis la rurano qua palmo-frapis la dorso di Pinochio-. Ta sentimenti honorizas vu; e por montrar mea enorma satisfaco nemediate me liberigas vu, por ke vu povez irar a vua domo.

E lu desakrochis la koliaro.

Chapitro XXIII

Pinochio ploras pro la morto di la belega yunino di qua hari esas blua; pose lu trovas kolombo olqua portos lu a la maro-bordo, ed ibe lu plunjas en la maro por helpar lua patro Jepeto.

Apene Pinochio liberigesis de la vexanta koliaro qua cirkondis lua kolo, lu fugis tra la agri sen haltar lua kurado til ke lu arivis a la precipua voyo duktanta a Feino-dometo.

Ja sur ta voyo lu turnis lua kapo e regardis la dopa e fora bosko ube maxim desfortunoze lu trovis Foxo e Kato; lu vidis inter la cetera arbori la granda brancharo di la Granda Querko ube lu pendesis de lua kolo; ma malgre detaloza observado lu ne sucesis trovar la dometo di la belega yunino di qua hari esas blua,

Lore lu presentis ulo, ulo trista, e do lu kureskis per omna forci havanta en lua gambi, e poka minuti pose lu arivis a la prato ube stacis la dometo. Ma la blanka dometo ne plus

esis ibe. Esis, vice dometo, enskriburo sur plata marmoro. Onu povis lektar texto per mayuskula literi:

**HIKE JACAS LA YUNINO DI
QUA HARI ESAS BLUA,
MORTINTA PRO DOLORO
NAM LUA KARA FRATO
PINOCHIO ABANDONIS ELU.
R. I. P.
A M E N**

Vi bone povas imaginar la enorma ed afliktanta surprizo a Pinochio kande lu parlektis la enskriburo.

Lua senforca korpo falis a la sulo, e sur la funerala marmoro, olquan lu kisadis, lu ploreskis. Dum la tota nokto lu ploris sencese, e ye la sequanta matino, dum la jornesko, lu duris plorar malgre ke lua okuli ne plus povis lakrimifar. Lua lamenti e krii esis tante forta e stridanta ke omna vicina kolini retrosendis la eko.

Dum la plorado lu dicis:

-Ho, belega Feino! Ho, kara fratino mea! Pro quo vu mortis? Pro quo me ne mortis vice vu, nam me esas tante mala e vu esis tante bona? E mea patro, ube lu esas? Ho, kara Feino, dicez a me ube me povas renkontrar mea patro, nam me volas esar apud lu, ed abandonar lu nulatempe, nulatempe, nulatempe!... Ho, kara Feino, dicez a me ke vu vere ne esas mortinta!... Se vu vere amas me... se vu vere amas vua fratuleto, lore rivivigez vu e venez apud me! Ka ne dolorigas vua kordio vidar me tote sola, abandonita da omni? Se nun arivas la asasinisti li pendigos me itere de brancho di la Granda Querko e do me mortos neremedieble? Quon me facos tote sola en la mondo? Nun, ke me perdis vu e mea patro, qua nutros me? Ube me dormos dum la nokto? Qua donos a me nova jaketo? Esas certe dezirinda mea morto! Yes, me volas mortar! Aye! Aye! Aye!...

Dum ta desesperita lamentado lu intencis plurafoye arachar lua hari, ma pro ke oli esis ek ligno lu ne povis kelke konsolacar su per, adminime, despektar su.

Ye ta instanto granda fluganta kolombo pasis super lu e kun lua ali tote extensita olu haltigis la flugado e kriis de granda alteso:

-Dicez a me, puero, quon vu facas sur la sulo?

-Ton vu povas vidar, me esas ploranta! -diciis Pinochio qua levis lua kapo a ta voco e sikigis lua okuli per maniko.

-Dicez nun a me -diciis pluse la kolombo-, ka vu ne konocas hazarde kompano di vu di qua nomo esas Pinochio?

-Ka Pinochio? Ka vu diciis Pinochio? -repetis la stacanta pupeo-. Me esas Pinochio!

La kolombo, lor audar la respondo, flugis rapide adinfre e tervenis apud Pinochio. Lu esis plu granda kam dindo.

-Lore ka vu anke konocas Jepeto? -questionis la kolombo a la pupeo-.

-Ka me konocas...? Lu esas mea povra patro! Ka lu parolis a vu pri me? Ka vu portos me apud lu? Ka lu ankore esas vivanta? Esez karitata, voluntes responder mea questionis! Ka vivanta?

-Ye tri dii ante nun me vidis lu sur plajo, an la maro-bordo.

-Quon lu facis?

-Lu tote sola konstruktis kanoto por trairar la oceano. Ta povra viro trairas la mondo depos quar monati por trovar vu, ma pro ke lu til nun ne sucesis ye la serchado, lore lu intencas serchar vu en la fora landi di la Nova Mondo.

-Quante distas ta plajo de hike?

-Per plu kam mil kilometri.

-Mil kilometri! Ho, kolombo, me esus maxim felica se me havus ali quale la vua!

-Me portos vu adibe, se vu konkordas.

-Quale vu portos me?

-Sidita kavalke sur mea dorso. Ka vu esas tre pezoza?

-Ka me esas pezoza? Tote no! Me esas tam lejera kam plumo.

E nemediate Pinochio saltis adsur la kolombo, kavalkis olu e kriis tre kontenta:

-Galopez! Galopez, kavalo, nam me volas arivar a la destino tam balde kam posibla!

La kolombo flugeskis e pos poka minuti olu flugis tante alte ke lu preske tushis la nubi. De ta granda alteso la kurioza pupeo regardis adinfre ma lu sentis pavoro e vertigo tante granda ke por ne faltar a la sulo lu forte sizis per lua manui la plumi di la kolo di lua plumoza kavalo.

Dum la tota jorno li sencese flugis. Ye la noktesko la kolombo dicis:

-Me tre multe durstas!

-E me tre multe hungras! -dicis Pinochio-.

-Ni haltigez nia flugado e tervenez en ta kolombeyo; pose ni duros la voyajo por arivar a la plajo morgo ye la jornesko.

Li eniris la dezerta kolombeyo, ube li fortune trovis poto kontenanta aquo e korbeto plena de karubi.

Nulatempe Pinochio povis manjar karubi, nam oli esis nauzeiganta a lu e dolorigis lua stomako, ma dum ta nokto lu manjis karubi til komplete plenigar lua stomako. Kande preske omna karubi manjesis, Pinochio dicis a la kolombo:

-Me nulatempe kredus ke la karubi esas tante saporozas!

-Onu devas aceptar -dicis la kolombo- ke kande onu tre multe hungras ed esas nulo manjebla kam karubi, lore oli esas saporozega. La hungro ne esas kapricozas nek selektema!

Pos ta repasteto li departis a la bordo-mar. Ye la jornesko li arivis a la plajo. la kolombo pozis Pinochio adsur la sablo e nemediate departis flugante e desaparitis en la cielo, sen vartar la gratitudo de Pinochio pro olua bona ago.

Sur la plajo esis multa personi qui kriadis e gestadis a la maro.

-Quo eventis? -questionis Pinochio ad oldino.

-Kompatinda patro, qua perdis lua filio, navigas en kanotacho a la altra maro-rivo por serchar ta filio; ma hodie la maro esas tante netranquila ke olu balde naufragigos la kanotacho...

-Ube esas la kanotacho?

-Ye tre fora disto, adube me signizas per mea fingro -dicis la oldino, qua montris a Pinochio la kanotacho olqua esis tante mikra pro videsar de granda disto ke olu aspektis vakua nuco-mishelo kontenanta mikrega vireto.

Pinochio regardis atence a la kanotacho e subite lu kriis maxim laute:

-Lu esas mea patro! Lu esas mea patro!

Dum la kriado da Pinochio ondegi sencese frapis violente la kanotacho olqua dum ula tempo desaparitis sub la ondi e dum altra tempo itere flotacis. Pinochio, sur alta roko advokadis lua kara patro per lua nomo e sencese movis lua brakii, nazotuko e mem lua boneteto.

Sembris ke, malgre la enorma disto a la plajo, Jepeto rikonocis lua filio nam anke lu desmetis lua boneto ed agititis olu, e tale lu salutis e komprenigis a Pinochio ke kun plezuro lu retrovenus a la plajo, ma la enorma ondi impedis a lu remar por proximigar su a la maro-bordo.

Subite ondego desaparigis la kanotacho. Omni vartis olua rifloto, ma sensucese.

-Povra viro! -dicis lore la peskisti qui esis sur la plajo; e susurante singlu retroireskis triste a lua domo.

Ma li audis desesperita krio e lor turnar lia kapi, li vidis krianta puero qua de alta roko plunjis en la maro:

-Me volas salvar mea patro!

Pro ke Pinochio esis ligna puero lore lu facile flotacis e natis same kam fisho. Dum la natado ulafoye lu desaparitis sub la maro-surfaco pro la forta ondi, altrafoye esis videbla sur la aquo gambo o brakio. Sempre lu forigis de la bordo-maros til ke lu ne plus esis videbla.

-Kompatinda puero! -diciis lore la rijuntita peskisti qui esis sur la plajo; e susurante prego li retroiris a lia domi.

Chapitro XXIV

Pinochio arivas a la insulo di la abeli laborema e ritrovas Feino.

La espero pri povar salvar lua povra patro, kurajigis Pinochio qua natadis dum la tota nokto.

E ta nokto esis hororoza! Pluvegis, grelis, tondris e la fulmini esis tante lumoza ke la nokto aspektis jorno.

Ye la jornesko lu povis vidar ne fora insulo, tote sola meze la oceano. Lore lu pluse esforcis ye la natado intence proximigar su a la plajo, ma sensucese. Singla ondo lansis lu ad altra ondo, e tale pluse quale se lu esus ligneto o palieto. Fine fortuneze ondego lansis lu hazarde adsur la sablo di la plajo.

La frapo esis tante forta ke lor la shoko adsur la sulo omna lua kosti e junturi krakis, ma lu konsolacis su balde e diciis:

-Fine me eskapis de mortigiva danjero!

Dume, pokope la vetero kalmeskis ed aparis splendida suno, e la maro-surfaco tranquiligeskis.

Lore la pupeo extensis lua vesti por tale sikigesor da la suno, e lu regardeskis a la vasta maro serchante omnaloke kanotacho kontenanta vireto. Ma pos detaloza observado lu ne plus vidis altro kam cielo, maro ed ula segi tante fora de lu ke oli aspektis mushi.

-Se adminime me savus la nomo di ta insulo! -lu diciis a su-. Se adminime me savus ka ta insulo habitesas da afabla personi, to esas, da personi qui kustumale ne pendigas pueri de branchi di arbori! Ma a qua persono me ton povus questionar se sur ta insulo esas nulu?

Pensar ke lu esis sola, sola, sola, meze ta deshabitita lando produktis melankolio tante granda a lu ke lu preske ploreskis. Subite lu vidis natanta fisho proxim la maro-bordo. La fisho natis tranquile kun lua kapo exter la aquo.

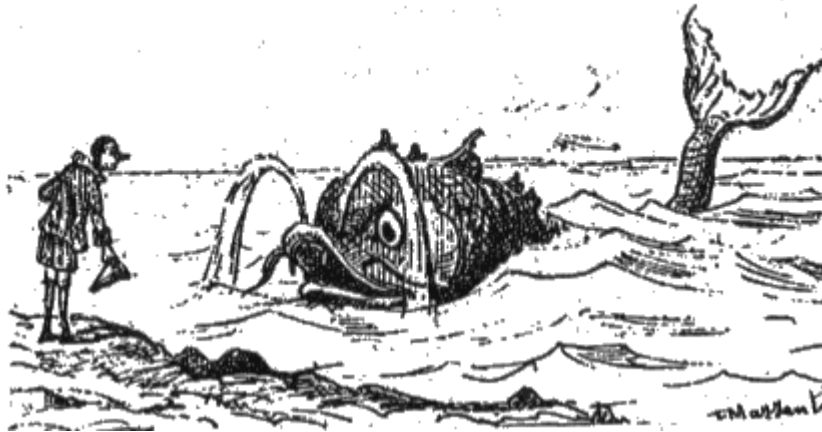
Pro ke Pinochio ne savis la nomo di la fisho, la pupeo kriis a lu:

-He! Sioro fisho! Ka me povas dicar un vorto a vu?

-Anke du vorti! -respondis la fisho, olqua vere esis delfino, probable la maxim afabla e polita en la tota mari ed oceani.

-Voluntez dicar a me se en ta insulo esas landi ube onu povas manjar ulo sen timar esor manjita.

-Certe oli existas -respondis Delfino-. Vu trovos un ek tala landi ye ne fora disto de hike.

-Quan voyo me devas trairar por irar a ta lando?

-Unesme vu devas trairar ta adsinistra voyeto, e marchar adsur olu rekte adavane, sempre dop vua nazo. Neposibla misirado.

-Voluntez responder a questiono; ka vu, qua dum la nokto e la jorno promenar en la maro, hazarde trovis kanotacho kun mea patro en olu?

-E qua esas vua patro?

-Lu esas la maxim bona patro di la mondo, e me esas la maxim mala filio existebla.

-Pro la tempesto dum la antea nokto -respondis Delfino- la kanotacho sinkus en la maro.

-Ed, ube esas mea patro?

-Maxim probable lu devorezis da la teroriganta Sharko qua depos ula dii ante nun semas la extermino e la dezoleso en ta maro.

-Ka Sharko esas tre granda? -questionis Pinochio qua tremeskis pro pavoro.

-Ka granda?... dicitis Delfino-. Me savigas a vu ke Sarko esas plu granda kam kin-etaja domo, e lua boko esas tante larja e profunda ke olu povus glutar senprobleme kompleta treno kun lua lokomotivo!

-Hororo! -kriis la pavorigita pupeo qua rapide vestizis su e dicitis a Delfino:

-Til rivido, sioro fisho! Exkuzez mea jeniva questiono, e mil foyi me dankas vua afableso!

Pos adiar Delfino, Pinochio departis e tante rapide lu marchis sur la voyeto ke fakte lu kuris. Singla bruiseto olquan lu audis turnigis lua kapo addope pro timo vidar la

persequanta Sharko teroriganta di qua boko esas tam granda kam kinetaja domo e pluse kontenanta treno.

Lu arivis, pos mihora marchado, a landeto di qua nomo esas "Lando di la laborema abeli". Sur olua stradi personi-amaso marchadis de loko ad altra por atencar sua aferi. Omni esis laboranta, omni havis ulo facenda. Mem per augmentiva lupu onu ne povus trovar ociero nek vaganto.

-Certe -subite dicis la ociera pupeo- ta lando ne esas apta por me! Me ne naskis por laborar!

Dume la hungro tormentis lua stomako pro ke lu nulon manjabis depos duadek e quar hori, nek pladedo de karubi. Quon facar?

Lu nur povis desaparigar la hungro per du manieri, la unesma esis serchar laboro e la duesma mendikar ula moneto-peci o mem pano.

Por Pinochio pregar almono esis shaminda laboro; lua patro sempre dicis a lu ke nur la oldi e la maladi darfes esar mendikanta. En nia mondo la vera povri, qui meritas helpado e kompateso, esas ti qui pro oldeso o maladeso ne povas ganar la singladiala pano per lia laboro. La cetera personi mustas laborar, e ti qui ne laboras lore li hungras.

Ye ta instanto sur la strado pasis sudorifanta ed anhelanta viro qua tiris du chariote plena de karbono.

Segun Pinochio ilua aspekto esis ta di bona persono, do la pupeo proximigis su ad ilu e kun shamoza regardo adsule dicis nelaute a la viro:

-Ka vu esus tante karitata ma ke vu donus a me moneto-peco? Me mortekas pro hungro.

-Ne un moneto-pecon -respondis la karbonisto- ma quar me donos a vu se vu helpas me tirar ta du chariote a mea domo.

-Nulakaze! -respondis la ofensita pupeo-. Me nulatempe tiris chariote, me nulatempe laboris kom tiranta asno!

-Plu bone por vu! -respondis la karbonisto-. Lore, puero, kande vere vu esos mortonta vu manjez du lonchi de vua superbese, ed atencez ne male digestar oli.

Poka minuti pose pasis sur la strado masonisto qua portis sur lua shultro karbon kontenanta kalko.

-Sioro mea, ka vu esas tante karitata ma ke vu donos moneto-peco a povra puero qua ocitas pro hungro?

-Plezuroze! -respondis la masonisto-. Helpez me portar kalko e vice un moneto-pecon me donos a vu kin.

-Ma la kalko esas pezoza! -respondis Pinochio-. E me ne volas fatigar me.

-Se vu ne volas fatigar vu, lore juez vua ocitado e profitez olu.

Dum la sequanta mihoro pasis avan Pinochio plu multa kam duadek personi, ed ad omni Pinochio pregis almono; ma omni respondis a lu:

-Ka vu ne shamas? Vice esar ociera sur la strado, vu irez serchar laboro por ganar la pano!

Fine pasis bona muliero portanta du kruchi de aquo.

-Ka vu, bona muliero, permisos a me drinkar aquo de vua krucho? -dicens Pinochio qua morteskis pro dursto-.

-Drinkez, puero -dicens la muliero qua pozis la kruchi adsur la sulo-.

Pinochio drinkis tante multe kam sponjo, pose dum ke lu sikigis lua boko lu dicens a la muliero:

-La durston me jus desaparigis! Anke me prizus desaparigar la hungro!

La bona muliero, lor audar la vorti da Pinochio, dicens a la puero:

-Se vu helpas me portar krucho a mea domo lore me donos a vu pano.

Pinochio regardis la krucho e nek dicens "yes" nek dicens "no".

-E kun la pano me donos a vu bona pladedo de koquita florokaulo kun oleo e vinagro -pluse dicens la muliero-.

Pinochio itere regardis la krucho e nek dicens "yes" nek dicens "no".

-E pos la florokaulo me donos a vu saporoza kuko plenigita de dolca kremo.

Lor askoltar ta dolca ofro, Pinochio ne plus povis refuzar helpar la muliero, do lu dicens:

-Me portos krucho a vua domo!

La krucho esis tre pezoza, e la pupeo sen suficanta forci en lua manui, decidis portar olu sur lua kapo.

Ja che la muliero, elu sidigeskis Pinochio avan tableto e pozis sur olu pano, koquita florokaulo kondimentizita e dolcajo. Pinochio ne manjis la nutrivi, ma devoris oli. Lua stomako semblis chambro vakua e deshabilita depos kin monati.

Pokope la furioza hungro di Pinochio desaparekis, e la pupeo levis lua kapo por gratitudar la nutrivi a lua bonfacanta; ma lu ankore ne levis tote lua kapo a la muliero e lu dicis pro surprizo "Ho!" e lu restis senmova, kun lua okuli tote apertita, la forketo en la aero e la boko plena de pano e florokaulo.

-Pro quo ta surprizo? -questionis la ridanta muliero.

-Vu... -respondis balbutanta Pinochio- vu... vu... vu samaspektas... vu samaspektas... yes, yes, yes... la sama voco... la sama okuli... la sama hari... yes, yes, yes... anke la sama hari blua... Ho, kara Feino! Dicez a me ke vu vere esas mea kara Feino! Ne vu pluse plorigez me! me tante multe ploris...

E dum ke Pinochio parolis tale, lu ploreskis tote desesperita e kun lua genui sur la sulo lu embracis la genui di ta misterioza muliero.

Chapitro XXV

Pinochio promisas a Feino esar bona e studiema, nam lu ne plus volas esar pupeo ma divenor bona puero.

Unesme la muliero dicis a Pinochio ke elu ne esas Feino di qua hari esas blua; ma fine pro ke elu deskovresis e ne plus volis durar la inocenta mentiajo, lu savigis a Pinochio la verajo.

-Kerla pupeo! Quale vu savis qua esas me?

-Mea amo a vu savigis lo a me.

-Ka vu memoras...? Lor vua departo me esis puerino e nun me esas muliero, mem me povus esar vua matro.

-Ton felicigas me, nam tale me nomizos vu "matro" vice "fratino". Depos multa tempo me volas havar matro, quale la cetera pueri... Ma quale vu kreskis tante rapide?

-To esas sekretajo.

-Montrez olu a me, anke me volas plugrandekar; ka vu ne vidas ke me esas mikra?

-Ma vu ne povas kreskar! -diciis Feino-.

-Pro quo?

-Pro ke la pupei kreskas nulatempe. Li naskas kom pupei, vivas kom pupei e mortas kom pupei.

-Ho! Me ne plus volas esar pupeo! -kriis Pinochio-. Me ja volas esar persono quale la altri...

-E vu divenos persono, se vu sucesas meritar lo..

-Ka certe? E quon me devas facar por meritar lo?

-Facila laboro: esez bona puero.

-Ka me ne esas bona puero?

-Tote no! La bona pueri esas obediema, ma vu...

-Me nulatempe esas obediema.

-E la bona pueri prizas esar studiema e laborema, ma vu...

-Me esas ociera e vaganto dum la tota yaro.

-La bona pueri sempre dicas veraji, ma vu...

-Me sempre mentias.

-La bona pueri iras volunte a la skolo...

-E pensar pri irar a la skolo dolorigas mea korpo. Ma depos nun me volas chanjar mea vivo.

-Ka ton vu promisas a me?

-Ton me promisas a vu. Me volas esor bona puero e konsolacar mea patro... Ube esas mea povra patro?

-Me ne savas lo.

-Ka fortuneze me povos itere vidar ed embracar ilu?

-Me preske esas certa.

Lor la respondo di Feino, kontenta Pinochio prenis elua manui e kiseskis olin tante entuziasmoze ke lu aspektis kelke fola. Pose lu levis lua kapo e dum dolca regardo ad elu la pupeo questionis:

-Dicez a me, kara matro, ke do esas mentiajo vua morto.

-Evidente -respondis ridetanta Feino-.

-Se vu savus quante granda esis mea kordio-doloro lor lektar "Hike jacas...".

-Me savas lo, e do me pardonis vu. la sincereso di vua doloro komprenigis a me ke vua kordio esas bona, e la pueri di qua kordio esas bona, malgre esar kerla e kelke desobediema, povas uladie retrovenar a la apta voyo. Yen pro quo me venis adhike por serchar vu e me esos vua matro...

-To esas ecelanta! -kriis saltanta Pinochio pro joyo-.

-Vu esos sempre obediema a me.

-Volunte! Volunte! Volunte!

-De morgo -dicens Feino- vu itere asistos a la skolo.

Subite la joyo di Pinochio kelke deskreskis.

-E vu selektos mestiero agreabla a vu.

Pinochio divenis serioza.

-Quon vu susuras inter vua denti? -questionis la kelke deskontenta Feino.

-Me dicens... -balbutis nelaute la pupeo- ke forsan ja esas tarda por irar a la skolo.

-No, no, no, vu ne obliviez ke nulatempe esas tarda por lernar ulo en skolo.

-Ma me ne volas laborar...

-Pro quo?

-Pro ke laborar esas fatiganta.

-Kara filio mea -dicas Feino-, ti qui ton dicas sempre finas lia vivo en karcero od en hospitalo. Singlu, richa o povra, mustas facar ulo profitoza en ta mondo, do laborar. Atencez ke la ociado ne kaptez vu! La ociemeso esas maxim leda maladeso ed onu devas maxim rapide kuracar olu, de la puereso; altramaniere esos nekuracebla en la adulti.

Ta vorti da Feino arivis a la kordio di Pinochio, qua subite e vivace levis lua kapo ad elu e dicas a Feino:

-Me studios en la skolo, laboros ed esos obediema a vu, nam me esas tote tedita da mea vivo kom pupeo e me intencas maxim sincere divenar puero. Ton vu promisis a me, ka no?

-Me promisis to a vu, ma nun omno dependas de vua konduto.

Chapitro XXVI

Pinochio iras a la maro-bordo kun altra skolani por vidar la terorigiva Sharko.

Ye la sequanta dio Pinochio iris a la publika skolo. Vi imaginez la konduto di la pueraro lor la arivo aden la skolo de pupeo! Li omna sencese ridis laute. Puero jokis kun lu, anke altra puero agis same, altra prenis lua boneteto, altra tiris de lua jaketo, altra intencis desegnar labiobarbo sur lua vizajo per farbokrayono, ed ulu intencis ligar lua pedi per kordi intence dansigar lu quale marioneto.

Dum ula tempo tranquila Pinochio permis la joki da lua kompani, ma pro ke lua pacienteso exhausteskis lu dicas serioze a la maxim jokema e mokema:

-Bone, suficanta! Me ne eniris ta skolo por esar via bufono! Me respektas vi, do me volas ke vi respektez me!

-Bravo! Vu parolis quale apertita libro! -kriis la raskali qui rideskis plu forte kam antee; mem la maxim impertinenta raskalo intencis manuo-kaptar la extremajo di la nazo di la pupeo-.

Ma lu ne sucesis pro ke Pinochio extensis lua gambi sub la tablo e pedo-frapis la gambo di la raskalo.

-Aye! Quante harda esas vua pedi! -kriis la raskalo dum ke lu manuofricionis la vunduro-.

-Ed anke lua kudi!... plu harda kam lua pedi! -dicens altra raskalo qua meritis e ganis kudo-frapo da Pinochio sur lua ventro.

Lor la frapi da Pinochio, la pupeo ganis la estimo e respekto de la cetera skolani, omni karezis e respektis lu maxim multe.

Anke la skolestro esis tre kontenta pro ke Pinochio esis studiemas, inteligenta, e sempre lu esis la unesma lernanto qua eniris singladie la skolo e la unesma qua ekiris olu lor la fino di la lecioni.

La unika defekto di Pinochio esis ke lu tro multe prizis esar kun ula kompani, qui esis raskali tre konocata da omni pro lia poka amo a la studio ed a la bona konduto.

Singladie la skolomastro avertis Pinochio pri ta kompani, pluse la bona Feino plurafoye dicens a lu:

-Kara Pinochio, atencez ke vua skolo-kompani ne desaparigos vua amo a la studio, forsan li adportos a vu ula malajo.

-Esas nula danjero tarelate! -respondis la pupeo levante lua shultri e tushante sua fronto per extensita indexo por mimale dicar: "Esas tre multa sajeso interne".

Ye ula dio, dum la marchado a la skolo, Pinochio trovis survoye grupeto de la konocata raskali, qui iris a lu e dicens:

-Ka vu savas la granda novajo?

-No.

-Jus arivis, a la proxima maro, Sharkon tam granda kam monto.

-Ka vere? Kad olu esas la sama sharko qua esis en la maro kande mea patro dronesis?

-Ni iras a la plajo por vidar olu. Ka vu venas kun ni?

-No, me volas irar a la skolo.

-La skolo nun ne importas! Morge ni iros a la skolo. Pro ne lernar un plusa leciono ni ne esos plu ignoranta kam antee.

-Quon dicos la skolomastro?

-Lu dicez to quon lu dezirez dicar! Onu pagas lua salario por ke lu grunez dum la tota jorno.

-Quon dicos mea matro?

-La matri sempre savas nulo -respondis la raskali-.

-Ka vi savas quon me facos? -dicas Pinochio- Me volas vidar la Sharko pro ula motivi... ma me iros a la plajo lor ekirar la skolo.

-Kompatinda stulto! -respondis grupetano-. Ka vu supozas ke fisho tante granda restos tro longatempe en la sama loko til ke vu decidis irar adibe? Komprenible la tedeso igos olu departar ad altra maro.

-Quanta tempo duras la marchado a la plajo? -questionis la pupeo-.

-Ye un horo pos nun ni itere esos hike.

-Do adavane! Ta qua laste arivos a la plajo esas stulta! -kriis Pinochio-.

Lor la krio da Pinochio lu e la raskali-grupeto kureskis tra la agri a la plajo, kun la libri e la kayeri sub lia brakii. Pinochio sempre kuris avan omni, quale se lu havus ali en lua pedi.

Dum la kurado ulafoye lu levis lua kapo addope por mokar lua persequanta kompani qui esis tote fatigita, anhelanta e desneta pro la voyo-polvo. To tre multe ridigis Pinochio.

La kompatinda pupeo nulo savis pri la futura desfeliceso olqua venos a lu!

Chapitro XXVII

Granda disputo inter Pinochio e lua kompani; konseque kompano vundesas, e la jendarmi arestas Pinochio.

Apene Pinochio arivis a la plajo lu atence regardis a la maro, ma lu vidis nula Sharko. La maro-surfaco esis tante plata kam vitra spegulo.

-Ube esas Sharko? -questionis dum ke lu turnis a lua kamaradi-.

-Forsan lu iris serchar manjajo -respondis ridanta kompano-.

-O forsan lu kushis su sur lua lito por kelke dormar -dicis altra kompano qua rideskis plu forte kam la antea mokemo-.

Ta ne kongruanta respondi e stulta ridi komprenigis a Pinochio ke lua kompani mokabas lu, pro kredigar a lu mentiajo; lore lu iraceskis e dicis a li:

-Bone! Kad amuzas vi kredigar a me la falsajo pri Sharko?

-Certe lo esas amuziva! -respondis samatempe la raskali-.

-Pro quo amuziva?

-Pro ke ni impedis a vu irar a la skolo e vu venis kun ni. Ka vu ne shamas pri vua akurata asisto singladiala a skolo e pri sempre savar la lecioni? Ka vu ne shamas pri tante multe studiar?

-Se me studias o me ne studias to ne importas a vi.

-Tote kontree lo importas a ni maxim multe, nam vua studiemeso ridindigas ni koram la skolestro...

-Pro quo?

-Pro ke la studiema skolani sempre minvalorigas ti qui nulatempe volas studiar, to esas, ni. E ni ne volas esar desestimata da la skolestro. Anke ni esas estiminda!

-Do, quon me devas facar por felicigar vi?

-Devas esar tedanta a vu la skolo, la lecioni e la skolestro, to esas, nia tri maxim importanta enemiki.

-E quo eventus se me duras esar studiema?

-Ni ne plus atencos vu, e ni punisos vu pro la ofenso.

-Vere lo ridigas me -dicis la pupeo dum ke lu gratis lua kapo-.

-He! Pinochio! -kriis la maxim granda puero dum ke lu fixigis lua regardo a la pupeo-. Ne vu esez brava nek superba! Se vu ne timas ni anke ni ne timas vu! Ne vu obliviez ke vu esas sola e ni esas sep pueri!

-Sep, quale la morto-peki! -dicis Pinochio qua samatempe maxim laute rideskis.

-Ka vi audis to? Lu insultis ni omna! Lu komparis ni kun la morto-peki!

-Pinochio! Pregez pardono a ni... altrakaze...

-Ku-ku! kantis la pupeo tushanta la extremajo di lua nazo burleske.

-Pinochio! To ne bone finos!

-Ku-ku!

-Vu frapesos da ni plu multe kam asno.

-Ku-ku!

-Vu retroiros adheme kun vua nazo ruptita!

-Ku-ku!

-Nun me donos a vu "ku-ku"! -kriis la maxim audacanta raskalo. Yen frapo a vu, olquan vu povos gardar til la supeo!

E lu pugno-frapis la kapo di Pinochio.

Ma pos unesma frapo sempre venas duesma. Nemediate la pupeo pugno-frapis la frapinta puero e komprenende subite omni partoprenis en furioza kombato.

Malgre ke Pinochio esis sola lu defensis su quale heroo. Per lua tre harda ligna pedi tante forte pedo-frapis la raskali ke li ne audacis proximigar su a la pupeo. Ye la loko ube la pedo di Pinochio frapis ulu aparis nemediate violea lezuro duriva.

Lore la pueri, iracigita pro ne povir sendanjere proximigar su a Pinochio, desligis la rimeni qui ligis kune la libri di singla skolano e lanseskis a lu, silabari, gramatiki, rakonti, lekto-libri, ed altra skolala libri; ma pro la ajilesa ed ecelanta vido di la pupeo, lu facile eludis la fluganta libri olqui fine falis aden la maro.

Quon facis la fishi? pro ke la fishi supozis ke la libri esis manjebla, li natis maxim rapide proxim la maro-surfaco a ta libri intence devorar oli, ma la saporo di la papero-folii e di la libri-kovrili esis tante disagreebla a la fishi ke li nemediate sputis la paperaji mordita. La tordita gesto di lia vizaji savigis ke li kustumale manjas nutrivi plu saporoza.

La ferocesio di la batalio sencese plugrandeskis. Subite kankro ekiris la maro e lente marcheskis adsur la sablo di la plajo. Lu kriis per sonorozega voco pro katareto:

-Haltigez la batalio, raskali! la disputi inter pueri nulatempe bone finas! Sempre ula disagreeblajo eventas!

Povra kankro! Lua parolado esis tam sucesoza ye la skopo haltigar la batalio kam parolar a nulu en dezerto. Pluse la iracigita pupeo turnis lua kapo a la kankro e maxim grosiere dicis:

-Tacez, odiinda kankro! Vu sugez du piluli por kuracar vua katareto. Enirez vua lito ed ibe sudorifez!

Dume la pueri ja lansis omna lia libri a Pinochio, ma li vidis la kunligita libri di Pinochio e nemediate prenis oli.

Inter ta libri esis "Traktato pri Aritmetiko". Olu esis tre grosa e pezoza libro, kun harda kovrili ek densa kartono.

Raskalo prenis ta libro e per la maxim granda forco di lua brakio lansis olu a Pinochio; ma vice frapar la kapo di Pinochio la libro frapis la kapo di kompano di la lansero. Subite la frapito paleskis e la koloro di lua vizajo divenis tam blanka kam papero-folio, e lu nur povis dicar ta poka vorti:

-Matro mea, helpez me... nam me mortekas!

E lu falis tote extensita a la sablo di la plajo. Lua mortinta aspekto tre multe pavorigis lua kompani, e fugigis li. Pos poka sekundi nula kompano esis kun la jacanta frapito.

Ma Pinochio ne abandonis lu, malgre ke anke lu esis preske mortinta pro la pavoro. La pupeo humidigis per maro-aquo lua nazo-tuko, olquan lu uzis por humidigar la tempori di la povra skolo-kompano. Dume Pinochio sencese ploris tote desesperita, e dicis a la puero:

-Eugenio!... Kompatinda Eugenio... Apertez vua okuli e regardez me!... Pro quo vu ne plus respondas?... Me ne esas kulpanta, ka vu savas to?... Me ne frapis vu... Kredez mea vorti!... Apertez la okuli, Eugenio!... Se vu ne plus apertas la okuli lore anke me ipsa mortos... Mea Deo!... Quale nun me povos irar a mea domo?... Quon dicos a me mea matro?... Quo eventos a me?... Adube me iros?... Ube me povos trovar celeyo?... Certe esabus preferinda irir a la skolo! Pro quo me obediis mea kompani? La skolestro avertis me pri... e mea matro dicis a me plurafoye: "Atencez ne amikigor mala kompani". Ma me esas tante desobediema... ed obstinema... Me askoltas la bona konsili ma pose me agas segun mea volo! Do pose me devas pagar mea erori... Yen pro quo de mea nasko me nulatempe juis mem un horo tranquila! Mea Deo! Quo eventos a me? Quo eventos a me? Quo eventos a me?...

Pinochio duris la plorado e lamentado, pluse lu pugno-frapeskis sua kapo, sen cesar lua advokado a la jacanta Eugenio per ilua nomo. Subite lu audis bruiso da proximiganta pazi.

Lu turnis lua kapo a la bruiso-origino: du jendarmi proximigis su a la pupeo.

-Quon vu facas hike, jacanta sur la sulo?

-Me flegas ta skolo-kompano.

-Ka lu male standas?

-Semblas a me ke yes...

-Lu tre male standas! -dicas jendarmo qua inklinis su a la puero por bone observar lu-.
Ta puero frapis adsur lua temporo. Qua frapis lu?

-Me ne frapis lu -balbutis la pupeo, sen forco por pluse parolar-.

-Se vu ne frapis lu, qua vundis lu?

-Me ne frapis lu -itere dicas Pinochio.

-Quon onu uzis por frapar lu?

-Per ta libro.

E la pupeo rekoliis de la sulo la libro "Traktato pri Aritmetiko", di qua kovrili esas ek
densa kartono, por montrar olu a la jendarmo.

-Qua esas la proprietanto de ta libro?

-Me.

-To suficas, onu ne pluse devas savar. Stacez e venez kun ni.

-Ma me...

-Vu venez kun ni!

-Ma me esas inocenta...

-Vu venez kun ni!

Ante la departo, la jendarmi advokis peskisti qui pasis en lia kanoto proxim la plajo e dicis a li:

-Ni konfidas a vi ta puero vundita. Portez lu a lua domo e flegez lu. Morge ni iros vidar lu.

Pose la jendarmi situis Pinochio inter li, ed imperis per militala voco a lu:

-Adavane, e marchez kun rapideso! Altrakaze vu repentos ne obediir ni!

Sen plusa imperi, la pupeo marcheskis adsur la voyo a la vilajo. Ma la povra kerlo ne savis vere ube lu esis. Lu kredis ke to omno esis desagreabla sonjo. Fakte lu foleskis. Lua okuli vidis omno duobligita, lia gambi tremeskis, lua lango esis glutinita kun lua palato do lu povis dicar nula vorto. Tamen, meze ta konfuza stando, to quo maxim multe dolorigis lua kordio esis savar ke lu pasos, kun la akompananta jendarmi, apud la fenestri di la domo di la bona Feino. Certe la morto esabus preferinda kam to!

Ante enirar la vilajo kapricoz a vento-stroko desmetis la boneteto di Pinochio, e portis olu a loko distanta de li per deko de pazi.

-Ka vi permisas a me -dicis la pupeo a la jendarmi- rekoliar mea boneteto?

-Rekoliez olu, ma retrovenez nemediate.

La pupeo iris a lua boneteto por rekoliar olu... ma vice metar olu sur lua kapo, lu sizis olu per lua denti e kureskis maxim rapide a la plajo. Lua rapideso esis tam granda kam ta di kuglo.

La jendarmi supozis ke li ne povus kaptar la kuranta pupeo, do li imperis a feroca hundo persequar e kaptar la pupeo. Ta hundo sempre ganis la maxim importanta premii en omna hundo-kuradi. Pinochio kuradis, ma la hundo kuradis plu rapide kam la pupeo. La vilajani observis de lia fenestri la kuranti intence savar la konkluzo di ta feroca kurado. Ma li ne povis vidar la kurado-konkluzo pro ke dum la kurado adsur la voyo, la pedi di Pinochio e di la hundo kreis polvo-nubo olqua celis la kuranti, qui do ne plus esis videbla.

Chapitro XXVIII

Pinochio esas en danjero fritesor en padelo, same kam fisho.

Dum ta desesperita kurado, Pinochio kredeskis ke la hundo fine kaptus lu. Certe Alidoro (ta esas la nomo di la feroca hundo) preske kaptis Pinochio.

La pupeo povis audar la anhelanta respirado di Alidoro olqua distis de lua dorso per poka centimetri.

Fortunoze la plajo ne esis fora e la maro distis de lu per poka pazi.

Kande la pupeo arivis a la plajo, lu saltis, quale rano, a la aquo. Alidoro, vice saltar a la aquo, intencis haltigar lua kurado, ma lu ne sucesis do lu falis aden la maro. La desfelica hundo, qua ne lernabis natar, nemediate fole moveskis lua gambi intence ne desaparar sub la maro-surfaco, ma pro ta fola movado lua kapo pokope eniris la aquo.

Kande la hundo sucesis ekirar lua kapo de la aquo, lua terorigita okuli esis exter lia orbiti, e per lua aboyado la hundo dicitis:

-Me dronesas! Me dronesas!

-Vu mortez! -respondis tranquila Pinochio de fora disto.

-Helpez me, Pinochio!... Salvez mea vivo!

Lor audir ta desesperita krei la pupeo, qua advere havis kordio karitatem, kompatis la hundo e questionis a lu:

-Ka vu promisas ke, se me salvas vua vivo, vu ne plus persequos me nek jenos me?

-Lon me promisas a vu! Lon me promisas a vu! Voluntez agar kun rapideso, me ne transvivos dum multa sekundi.

Pinochio kelke dubitis, ma lu memoris la vorti da lua patro qua dicitis plurafoye a lu ke ta qua bone agas nulatempe repentos pri la bona agado. Do lu nateskis ad Alidoro, sizis lua kolo per la du manui e tale portis la hundo adsur la sika sablo di la plajo.

La hundo ne esis kapabla staceskar. Lu nevolunte drinkabis tre multa salizita aquo, do lu esis tante inflita da aquo ke lu aspekis globo. Tamen la pupeo, qua ne tre multe fidis a la hundo, retroiris a la maro e nateskis por forigar la plajo, dume lu kriis a la salvita hundo:

-Adio, Alidoro! Standez bone e salutez vua familiani!

-Adio, kara Pinochio -respondis la hundo-, me tre multe gratitudas vua helpo qua forigis de me la morto. Vua bona agado ne facesis vane, future vu ton verifikos.

Pinochio duris la natado sen forigar su tro multe de la plajo. Fine lor arivar a sekura loko, lu regardis la plajo e lua cirkumaji. Apud la plajo la rivo esis eskarpa. En la roko esis groto e longa fumuro-kolono ekiris olu.

-En ta groto -lu dicis a su- esas fairo. Bonajo! Me iros a la groto ed eniros olu por sikigar e varmigar me; pose... nulu savas quo eventos.

Lor ta decido, Pinochio nateskis a la groto, ma kande lu esis pronta ekirar la aquo, lu sentis ke sub la surfaco ulo acensis, acensis e portis lu exter la aquo-surfaco. Lu intencis fugar, ma desfortunoze to ne esis posibla pro ke forta pesko-reto kaptis lu meze amaso de agitanta fishi olqui sensucece intencis retroirar a la maro.

Dume Pinochio vidis leda peskisto qua ekiris la groto. Lu esis tam leda kam submara monstro. Sur lua kapo, vice hari, esis verda herbo; anke verda esis lua pelo, verda la okuli, verda la longa barbo. Lu samaspektis kam erektita lacerto.

Kande la peskisto fine ekirigis la reto de la aquo lu kriis tre kontenta:

-Benedikez Deo! Anke hodie me povos festinar amaso de fishi!

-Fortunoze me ne esas fisho! -dicis a su Pinochio, qua kelke rikurajigis su-.

La peskisto portis la reto kontenanta fishi aden la groto, obskura groto plena de fumuro. Meze la groto esis padelo di qua bolianta oleo odorifis ye sebo tante intense ke la atmosfero esis preske nerespirebla.

-Hum! Videz la peskita fishi -dicis la verda peskisto, e lu introduktis lua manuo en la reto; la manuo esis tam granda kam shovelo di panifisto, do lu ektiris enorma manuedo de sardini.

-Ecelanta sardini! -dicis la peskisto dum ke lu flaris la sardini kun plezuro. Pos flarir ta fishi lu jetis oli a roko-kavajo.

Plurafoye lu agis same. Singla manuedon de fishi lu flaris kun plezuro ed apetito:

-Bonega merluchi!...

-Delikata solei!...

-Saporoza morui!...

-Ecelanta kalmari!...

Komprenende la merluchi, solei, morui e kalmari jetesis a la sama kavajo kam la sardini.

Nur Pinochio esis en la reto. Jus la peskisto fine tiris Pinochio de la reto e vidis lu, lua verda okuli aperteskis admaxime e dume lu kriis kelke pavorigita:

-Quala fisho esas ta? Me ne memoras manjir ta fisho-klaso ulafoye!

E lu observis e riobservis lu atence. Fine lu dicis:

-Me ja komprenas... olu esas maro-kankro!

Lore Pinochio, ofensita da la peskisto qua konfundis lu a kankro, dicis kun rankoro:

-Ka me esas kankro? To esas insulto! Savez ke me esas pupeo.

-Ka pupeo? -dicis la peskisto-. Me konfesas ke la pupeo-fisho esas novajo a me. Plu bone! Me manjos vu kun maxim granda plezuro!

-Ka manjar men? Ka vu ne komprenas ke me ne esas fisho? Ka vu ne observas ke me parolas e rezonas same kam vu?

-Certe -dicis la peskisto- pro ke vu esas fisho qua fortuneze parolas e rezonas same kam me ipsa, lore mea konduto a vu esos maxim respektoza.

-Quo esas ta respekto a me?

-Pro ke me multe prizas vu, me permisos ke vu selektez quale me devas koquar vu. Ka fritita en padelo? Ka koquita en marmito, kun tomato-sauco?

-Vere -dicis Pinochio- se me darfas selektar... me preferus liberigesor, e retroirar a mea domo.

-Vu esas jokema! Ka vu supozas ke me ne profitos la okazono por savurar rara fisho? Ne omnadie onu kaptas en ta maro pupeo-fishi. Me ipsa decidis pri vua koquado; me fritos vu kun la cetera fishi e tale vu esos felica. Fritesor kun kompani konsolacos vu.

Pro ta fatala futuro la desfelica Pinochio ploreskis e krieskis, e suplikis indulgo dum ke lu dicis:

-Irir a skolo esabus plu bona a me kam to!... Me obediis la konsili da mea kompani e nun me pagas ta eroro... Aye! Aye! Aye!...

E pro ke la pupeo agitis sua korpo same kam anguilo e sencese intencis eskapar la verda peskisto, ilu ligis per kordo la manui e pedi di Pinochio a junko-vergo e jetis lu aden la kavajo kontenanta fishi.

Pose la peskisto prenis ligna potu plena de farino e farinizeskis fishi olquin lu nemediate submersis en la bolianta oleo di la padelo.

Unesme eniris la padelo la sardini, pose la merluchi, la solei, la morui e la kalmari. Fine ja esis la foyo di Pinochio, qua pro vidar tante proxima sua morto (hororoza morto!) tremeskis e kaptesis da pavoro tante intensa ke lu ne plus povis dicar mem un vorto por pregar mizerikordio. Ton lu pregis nur per lua okuli. Ma la verda peskisto ignoris ta suplikanta okuli, fariniris la pupeo de la pedi til la kapo tante multe ke lua aspekto esis sama kam ta di gipsa statuo.

Lore la peskisto sizis la pupeo de lua nuko e...

FINO DI LA DUESMA PARTO

La triesma parto di la verko "Pinochio" publikigesos en la dek e duesma numero di la revuo Adavane !

Lor la publikigo de la triesma parto en ta revuo di la Ido-Societo Hispana, anke publikigesos interretala versiono e pluse la kompleta verko (triadek e sis chapitri) esos gratuite deskargebla kom pdf-dokumento de la ret-pagino di Editerio Krayono [www.publikaji.tk].

2-Furtante feliceso.

Olim Sufism-mastro Nasreddin-hodjo voyajis e vizitis Zen-mastro Rinzai en Chinia e rakontis yene .. por sondar la profundeso dil famoza Zen-mastro.

Nasreddin vidis viro ye sidanta de fatigeso chel bordo di trotuaro. Lu do questionis la viro pro quo lu semblas tante fatigesanta en la frua jorno.

-Pro ke trovesas nula intereso en mea vivo, senioro, -respondis la viro a Nasreddin-. Me ja havas suficanta kapitalo ke me ne plus bezonas laborar. Ma me nur deziras trovar en ca voyajo ulo plu interesanta ed amuzanta kam la vivo quan me havis chel hemo. Tamen til nun me ne renkontrabas l'ulo.

Ante askoltar altra vorti, Nasreddin sizis la dorso'sako dil voyajanto' e kureskis rapide quale kuniklo ad'lontane sur la strado. Pro ke lu konocis bone l'areo ke lu balde sucesis kontre sua oldeso' fugabar del voyajanto.

La strado fluis ad'en labirinto dil urbo ke Nasreddin facile povis retro-irar ed arivar a la loko ube la voyajanto sidadis sur la trotuaro ante ke anke la de'frutito balde sun ri'montris des'esperante che la sama strado.

Tam balde kam lu vidis sua propra dorso'sako ye repozanta ibe chel latero dil trotuaro, lu ne povis ne kureskar ad olu' klamante kun joyo:

-Yen olu!

Lore dicis Nasreddin a lu:

-Yen un maniero di produktar feliceso por tu.

Ed audinte la rakonteto da Nasreddin-hodjo, Zen-mastro Rinzai paroleskis:

-Do onu ne darfes savar quo vere esas sua proprajo til ke lu perdabos olu. Onu saveskas quo esas l'aquo nur kande lu vivas dum kelka dii en dezerto. Pos ke onu perdabas sua blua'ucelo, lu saveskas ke l'ucelo trovesas heme.

Vera mastro fine perdigas da sua maxim talentoza dicipulo' lua docajo por ke la dicipulo povez profunde komprenar to quon lu lernabas de la mastro.

En Japonia mastri di skermado kustumis instruktar sua maxim bona dicipulo pri quale skermar sen espado ma nur kun sua nuda brakii (mutoudori) en la lasta etapo por ca granda arto militala' por ke lu povez savar pro quo lu devas bataliar kun espado ed ocidar enemiki qui ma esas tam homal kam lu. Pro ke nur samurayi, qui aceptas ocidasar, darfes ocidar altri per sabro. Do nur ta personi, qui aceptas perdar su, darfes trovar quo lu vere esas.

Artiklo da Bebson Y. Takata.

3-Frato Lustig.

Frato Lustig esis soldato retrovenanta del milito. Lor konjedeso, il ricevabis kelka monet-peceti ed un pano. Tale provizita il livabis la regimento.

Dumvoye, il renkontris santa Petro, travestiita kom mendikisto. La santo demandis de lu almono.

-Kar amiko -dicis Lustig- me esas preske tam povra kam tu. Tamen me volunte partigos kun tu mea posedajo.

Ed il donis al Paradizala pordisto duimo del pano e del pekunio.

-Tu esas honesta kerlo, dicis santa Petro riprenante sua vera figuro, e me volas rekompense facar a tu donaco. Me donas a tua dorso-sako la povo kontenar omno quon tu deziras en ol. Adio.

E la santo durigis sua voyajo.

Malgre lua okazional ago di jenerozeso, frato Lustig esis entote pasable maligna pekero, e la diablo surveyis lu depos longe.

Vespere di ta dio, frato Lustig eniris albergo e spensis la restajo di sua pekunio por komprar glasedo de biro quan il drinkis kun la restajo di sua pano. ma lua stomako protestis ke ta magra repasto ne esas suficanta, pro lua hungro. Lore, perceptante du pultruni rostanta ye la herdo-flamo, il memoris la mirakloza povo donita a lua dorso-sako e volis probar ol.

-Me deziras ke ta du gansi esez en mea sako -il dicis-.

Apertinte la sako, il fakte trovis li en ol e joyoze klamis:

-De nun me ne plus esas kompatinda!

Il acensis en la chambro destinita a lu, festinegis e dormeskis. Ye mi-nokto cirkume il vekigesis da stranja bruisego. Apertinte la okuli, il vidis surprizante non leda diabli dansanta cirkum lua lito.

-Vi dansez segunfantazie -klamis a li frato Lustig-, ma ne proximeskez a me.

Tamen la diabli, plu inklinit a vexado kam ad obedio, proximeskis a lu tante ke li frolis lua vizajo per la pili di lia furkatra pedi.

-Quieteskez, Luciferidi! -klamis Lustig dum ke il pozis sua manui sur sua vizajo por protektar ol-.

ma la diabli nule egardis la paroli di Lustig, quo igis il furieskar, springar del lito, sizar stulo e bataliar kontre la bando infernal. Non diabli kontre un soldato: senproporciona kombato. Dum ke il baraktis adavane, kelk enemiki dope sizis lua hararo e sukusis lu violente:

-Maledikita turbo -il klamis; e samatempe il deziris ke li esez en la sako-

Quik li esez en ol, omna non, e Lustig fuklaginte la ledra karcero, jetis ol en angulo dil chambro. Lore il povis dormar tranquile til jornesko.

L'albergisto acensis por saveskar quale il standas ed esis astonata da trovar lu fresh e gaya.

-Ka la spiriti qui kustume frequentas ica chambro ne molestis vu?

-Tote ne -respondis Lustig-, me tenas li omna non en mea sako. de nun vu povos dormar senpavore. Me garantias ke li ne rivenos.

L'albergisto dankis frato Lustig, e volis engajar lu kom servisto po bon salario.

-No, -respondis l'ex-soldato- me es vagema e me preferas voyajar.

Kelke plu fore, il eniris forjeyo, pozis la saka diabluyo sur l'amboso e pregis la forjisto e lua kompani frapar sur ol kun tota forteso per la maxim grosa marteli. Ta viri joyoze exekutis la martelado dum ke la diabli ululis terorigive.

Pokope, omno silencis en la sako. Frato Lustig apertis ol e trovis ok diabli mortinta. Ma la nonesma, qua celabis su en sako-falduro ed esis nur vundita, sucesis eskapar e quik refujis aden l'inferno.

Frato Lustig voyajis ankore en diversa landi, ma fine, olda e fatigita, il pensis pri la morto. Il adiris bon ermito reputata kom pia viro e dicis a lu:

-Nun me renuncas vagar tra la mondo. Me volas direktar me al ciel-rejio.

-Esas du voyi -respondis l'ermito-. L'una, larj e agreabla duktas a l'inferno; l'altra stret e penogiva, duktas al paradizo.

-Me esus fola -dicis Lustig-, se me selektus la voyo penigiva. Ed il foriris por nov aventuri.

Pos marchir longatempe sur la voyo larj e agreabl, il arivis avan pordego nigra. to esis l'inferno-pordo. Il frapis an ta pordo. la pordisto regerdis qua frapas, ma, kande lu vidis frato Lustig, lu pavoreskis, nam lu esis precize ta sam diablo qua apene eskapabis kun l'okuli kontuzita del famoza dorso-sako, lor l'aplasteso di lua ok kunfrati en la forjeyo. Lu vivace rigladis la pordo e hastoze kuris informar sua mastro Lucifer.

-Avan la pordo esas viro qua demandas enirar; ma ne accepez lu, nam lu havas mirakloza dorso-sako, e suficus ke lu dezirez ensakigar la tota diablaro por ke lo quik eventez. me memoras quale il uladie kaptis me ed igis martelagar a me la membri.

Pro to frato Lustig recevis l'impero forirar.

-Pro ke li ne volas aceptar me en l'inferno -il dicis- me probos kad on aceptos me en la paradizo, nam me ne povas restar sen domicilio dum l'eterneseso.

Il do retroiris til la streta voyo qua duktas al paradizo. Kande il atingis l'enireyo, santa petro esis sidanta dop la pordo. Frato Lustig rikonocis lu e pensis: ica certe ne repulsos me. ma la cielal pordisto quale l'unesma questionis a lu:

-Ka tu forsan intencas enirar la paradizo?

-He! kamarado, permisez a me lojar che vu. me ne povas sempre voyajar. Me bezonas fine repozeyo. cetere, se on aceptabus me en l'inferno, vu ne vidus me nun avan vua pordo.

-No, no! irez reto kun tua peki.

-Nu, se vu repulsas me -dicis la ruzoza Lustig- retroprenez la dorso-sako; me ne plus volas irgo de vu.

-Retrodonez ol -dicis la santo-.

Frato Lustig prizentis ol a lu tra greto e santa Petro akrochis ol ye sua fotelo.

-Nu, -dicis la soldato- me deziras esar ipsa en la sako, e *ipso facto* en la paradizo.

Eventis segun la deziro di frato Lustig, e santa Petro qua esas, quale omni savas, indulgema e fidel a promisi quin il facis, toleris lu en la paradiso, rekompense di lua olimala jeneroz almono.

Frato Lustig, mikra rakonto da la Germana autori le GRIMM, ekstraktita de la libreto da kanoniko Houillon: "Ido peceti"; publikigita en la buletino da Jean Martignon "Letro Internaciona", numero 10.

Reklamo

Por lektar interesiva artikli en bela stilo Idala voluntez abonar la revuo di Jean Martignon "KURIERO INTERNACIONA", olqua publikigesas ye singla trimestro. La chipa yarala abono esas po 10 €.

Internet-adreso: martignon.jean@wanadoo.fr

Postala adreso: Jean Martignon, 12 rue Maurice Utrillo,
F-91600 Savigny sur Orge, France - Francia.

Gramatiko

Prepozicioni, (dum-kun).

70. — **Dum** indikas la duro di tempo en qua ulo eventas od esas facata, agata : **il dormis dum la koncerto; il esis absenta dum tri yari; il sucesis fugar dum la masakro; el esis malada dum sua infanteso (9).**

Nultempe tacez ta prepoziciono, malgre l'exemplo di ula lingui, di la Franca exemple, qua tre logikale dicas : **il guvernis dum kin yari la kolonio e il studiis dum tri yari filozofio**, ma qua dicas anke, e kontrelogike : **il guvernis kin yari la kolonio, e : il studiis tri yari filozofio**. Ma kad on guvernas yari o lando e homi? Kad on studias yari, o cienco, arto, mestiero? Por ne dicar absurdajo, kompromisar la justa kompreno, on mustus avertar (quale agas nacionala gramatiki) ke en ta expresuri e le analoga, « kin yari » e « tri yari » esas nule direta komplimenti, ma cirkonstancal komplementi tempala, pro ke **dum** esas tacita. Ka ne esas preferebla, kom plu sekura, nultempe tacar la prepoziciono e dicar kun olu : **la kin yari dum qui il guvernis la kolonio esis le maxim prosperanta por olu; me studias filozofio dum tri yari e la general historio dum quar yari; il retromarchis o marchis retroe dum un mi-horo pro pario stupida quan il facabis?** Nultempe uzez **durante** vice **dum**; nam **durante** ne esas prepoziciono. Ex. : **la diskurso durante tre longe ol certe tedos l'askoltanti.**

71. — **Ek** = de interne ad extere di... Ex. : **la hundo saltis ek la barelo** (lu esis en la barelo); **la hundo saltis de la barelo** (lu esis nur **an** la barelo). Do atencez ne konfundar **ek** a **de**; nam, quale vu vidas, **ek** supozas, ke on esis **en** la loko, kontre ke **de** supozas, ke on esis nur **an** old **apud** olu.

Per extenso naturala **ek** uzesas anke por indikar la materio di ula kozo (ek qua on imaginas, ke ol esas ekstraktita) : **vazo ek oro**; ma esas preferinda dicar : **ora vaso**.

Domo konstruktita ek petro. Quon vu facas ek ico? Quon vu facas ek vua pekunio? Ne konfundez **ek** al punto di deveno. Dicez : **Me recevis letro de Paris**, ne **ek Paris**.

Atencez bone la difero inter : **botelo ek...** (materio), **botelo de...** (kontenajo), **botelo por...** (destineso). Ex. : **botelo ek vitro, botelo de vino, botelo por oleo**. Pos la verbo **konsistar**, on uzas en o ek. Ex. : **La kurajo ne konsistas en ne sentar ula timo, ma plu juste en ne egardar la danjero. Ek quo konsistas la afero?**

Ek darfas uzesar metafore pro indikar objekto o mem ento apartenanta ad ensemblo, kolektajo (e quin on supozas **extraktita** ek olu), exemple pri relatanta superlativo : **la maxim richa ek omni**.

Ma on darfas anke uzar **de**, quale ni vidis ye : **gradi komparala**. Mem inter anke konvenas en ta kazo.

72. — **En** = ye l'internajo di (loko, o di to quon metafore on komparas a loko). Ta prepoziciono relatas la spaco e la tempo. Ex. : **Il marchas en la chambro. En printempo l'arbori florifas. En la jorno il dormas (10). Jetez ico en la fosato.**

Dicar « **aden** la fosato » ne esus erora, ma vere tote neutila, pro ke « jetez » indikas sat bone per su, ke « ico » ne ja esis en la fosato; konseque la chanjo di loko ne bezonas indikesar duesmafoye per « **aden** ».

73. — **Erste** = ne plu balde (kam). Ica defino montras, ke ta vorto esas adverbo. Pro to ol trovesas inter l'adverbi tempala. Ma, pro ke ol semblas a kelki quaza prepoziciono, ni repetas lu hike kun exempli : **Me venos erste morgo** (11). **Ja en la lasta yaro me suspektis ilu**; ma **erste dum la somervakanco di ca yaro me havis la konfirmo di mea suspekto**. **Komencez erste pos ni, nam vu laboras plu rapide** (kam ni).

74. — **Exter** = ye l'exterajo di... (sen chanjo di loko). Ex. : **Pro quo vu restas exter la domo? Enirez e venez apud ni. Il habitas exter hike, che sua gepatri. Exter konkurso. Exter metafore uzesas kun la senco « *except(it)e* » : exter ta legi ne existas altri.**

75. — **For** indikas eskarto plu o min granda (12); ol esas la kontreaajo di *proxim*. Ex. : **Il habitas pasable for hike. Ne restez tale for ni, ma venez proxim ni, e sideskez apud me, an la tablo.**

Esas remarkenda, ke **de**, qua per su indikas nur separo e departal punto, plu bone konvenas, kom prefixo, kam **for**, kande on ne intencas indikar *foreso* o *foriro* striktasence. Exemple, por indikar nur la departo-punto, *deirar*, *deflugar*, *detranar*, e. c., esas plu bone kam **for-**. E mem *forprenar* esas ne uzenda (13), nam on prenas **de** o **ek** ma ne **for**, adminime en la senco quan expresas *deprenar*, *ekprenar*. La vorto *forprenar* povas signifkar nur, ke on prenas (ulo) fore, e ne proxime.

76. — **Inter** = en la spaco o tempo qua separas du o plu multa personi, kozi. Ex. : **Inter Francia e Rusia esas Germania. Il pozis su inter ni du. El venis inter ok e dek matine** (14).

Metafore **inter** uzesas por indikar partigo, kambio o reciprokeso : **li dividis inter su dek e du pomi; li kambiis inter su lia vesti; li luktis, parolis inter su** (perfere : **li interluktis, interparolis**, e. c.). (Videz ye la *verbi reciproka*.)

On devas ne konfundar **inter** a **ek** qua expresas ideo tre diferanta. (Vid. ica lasta.)

77. — **Kontre** = opoze a (15). Ex. : **Kad vu votas por o kontre la propozo? La Hispani kombatis longe kontre la Mauri. La domo esas shirmata kontre la nordal vento. Lua fenestri esas kontre (la) mei.**

Ma on devas ne uzar kontre por la senco *apud*, *an*, *ad* (F. *envers*), *kun*. Ex. : **La fenestri apud (plu bone : an) la strado. Il agis ad me tre amikale. Se on dicus *kun me*, la senco esus : *il e me agis*.**

78. — **Koram** = en la asisto, prezenteso di... Ex. : **koram ulu; koram me; koram notario; koram la judiciisti. Il dicis to ante me, avan vu e koram vua gepatri; me do nur repetis to quon il dicis l'unesma e koram ni omna.**

79. — **Kun** = akompanate da..., juntite a... **Il promenas kun amiki; restar kun leono esas danjeroza** (16).

Nultempe ezez **kun** vice **per**, nam la duesma indikas instrumento, kontre ke **kun**, quale ne vidis, indikas akompano, uniono. Do ne dicez (imitante ula lingui) : **il frapis me kun bastono**, ma : **il frapis me per bastono**.

Memorez bone, ke la verbo *konfundar* postulas **kun** o **ad** por sua nedireta komplemento, segun la decido 1205. Specala noto akompananta la decido fixigas la selekto tavorte : « Se ek plura kozi on facas pelmelo per mala o ne suficanta distingo mentala, qua mixas

iti kun ici, lore la prepoziciono uzenda esas *kun*. Ex. : **Nun il konfundas en sua odio, la kulpozi kun l'inocenti, la boni kun la mali.** »

« Se la spirito transportas erore la qualesi od individueso di ulu od ulo ad altra, lore la prepoziciono uzenda esas *ad*. Ex. : **Vu konfundis manekino a homo. Ne konfunde lampiro a lanterno.** » (17).

Ne dicez « kune kun » quale l'Esperantisti. Ta stranja expresuro ne uzesas en Ido. *Kun*, simple, o *samtempe kam kune*, *unionite*, *solidare* expresas certe plu bone, segun la kazo, la idei quin l'Esperantisti inkluzas en « kune kun ».

(9) Komprenible, se on volas dicar ke el ne cesis esar malada tam longe kam duris elua infanteso, on dicas : *dum sua tota infanteso*.

(10) Esas kazi ube plura prepozicioni povas expresar logike la relato. Do tote senyure e nejuste la helpolinguo impozus ica prefere kam ita. Ex. : *sufrar de* (o *pro*) *dursto*; en o *dum la jorno*.

(11) Remarkez la difero inter : *me venos erste morgo* e *me venos nur morgo*. L'unema dicas : *me venos ne plu balde kam morgo*; la duesma dicas : *me venos* (unike) *morgo* e *ne en altra dio*.

(12) Quale nia omna nocioni, la nociono di *for* esas relativa, totsame kam la nociono di *proxim*. Exemple, *forirar* povas okazione signifika nur *eskartar su* (de) : *forirez del tablo*.

(13) Videz *Progreso*, V, 723, noto 2. La *forpreni* di Espo esas nur imito di *weg*-Germana, en la realeso.

(14) Inter supozas plura personi o kozi. Ne dicez do : *inter ilua amikaro* (nomo singulara gramatike), ma : *inter ilua amiki*. *Du personi o kozi* adminime esas necesa por ke on darfez uzar « inter ».

(15) En noto, p. 32 di « Grammaire complète », France lektesas : *Kontre sempre kontenas la ideo di opozo materiala od etikala*.

(16) En la netushebla *Fundamento* da Zamenhof : *resti kun leono esas danghere*.

(17) *Progreso*, VI, 513, noto 2.

**Texto ekstraktita vortope ek la libro
"Kompleta Gramatiko detaloza
di la linguo internaciona Ido"
da L. de Beaufront.**

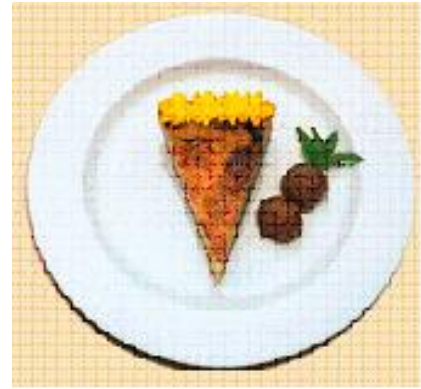

Koqueyo

Kastani-kuko

Ingredienci (4-6 porcioni):

300g de foliigita pasto, 200g de grasa fromajo (ta qua esas uncionebla per kultelo sur pano-loncho), 200g de kremo, 200g de sukro, 300g de kastani koquita, 4 ovi, 25g de butro, farino e chokolado pecigita (99% kakao).

Preparado:

Butrizez ronda kuko-poto e pose farinizez olu. Futerizez la kuko-poto per la foliigita pasto, olqua pose onu devas kelke truizar per forketo. Bakez to dum 5-10 minuti.

Dum ke la pasto koldeskas, sponjagez la kremo per triturilo en poto, kun 100g de sukro. En altra poto intermizez la ovi, la fromajo e la cetera 100g de sukro. En triesma poto pistez la koquita kastani. Adjuntez aden la kastani-poto la kontenajo di la poto kontenanta la mixuro de ovi, fromajo e sukri. Intermizez per triturilo. Kande la kontenajo di la antea poto esas bone intermixita lore onu devas adjuntar aden olu la sponjita kremo, ed intermizez omno lente, por ke la mixuro durez esar sponjatra.

Varsez ta mixuro aden la kuko-poto, sur la pasto, e bakez olu dum 15 minuti ye 100°C per la infra forno-varmigilo. Pos ta 15 minuti, augmentez la temperaturo a 150°C (nun onu uzas la infra e la supra forno-varmigili) e bakez la kuko dum, cirkume, 30 minuti, til ke la ingredienci-mixuro esez perfekte koquita. Quale ton savar? La avini-metodo esas uzar longa agulo, ti quin onu uzas por texar. Pikez la mixuro per la agulo ed ektirez olu de ta mixuro. Se la agulo esas tote neta lore la kuko ja esas koquita, altrakaze vartez dum ula minuti.

Jus la kuko ektiresas de la forno onu povas parkovrar olu per la pecegita chokolado.

E nulo pluse. Savurez olu !

Dum la monati septembro ed oktobro onu rekoltas la saporosa kastani. Olua saporu esas tre prizata da omni. Ta kastani-kuko esas tre facile koquebla da irga persono, ed olua agrebla saporu esos neobliviebla... Bona profito!

Artiklo da Fernando Tejón, ISH-ano.

Ludeyo

1-Sudoku.

Yen ula sudoku-i facile solvebla da vu. Quo? Ka vu ne savas quo esas sudoku? Ho, certe vu ne esas Terano ma verda Marsano!

Unesme solvez ta du facila sudoku-i:

	3	2	5				8	9
		7		8		1		
			1	3		5	6	
		3	6					
			8			2	1	
	1					3		
		4			6			1
		5	3			6		
	2			4		7	3	5

		3						
					9		7	
6				8			4	
						9	2	8
		8			3	7	1	
7		9			2	3	5	4
	5		6	2				
4	7	2	9					
			1		5	4		2

Duesme yen ta sudoku-i ne tam facila kam la du antea:

			3	4		5		
							6	2
						1		
		3	5	1			9	
		7						8
							7	1
6		5						
		1	9	3				6

								9
	6				9		5	3
						1		
2	1						7	
9								2
	2		5					7
				9			1	4
					3		2	5

Ka vu sucesis? Ka yes? Ka no? Irgakaze vizitez www.sudoku.com por pluse savar pri sudoku.

Artiklo da Fernando Tejón, ISH-ano.

2-Papera kavaletto.

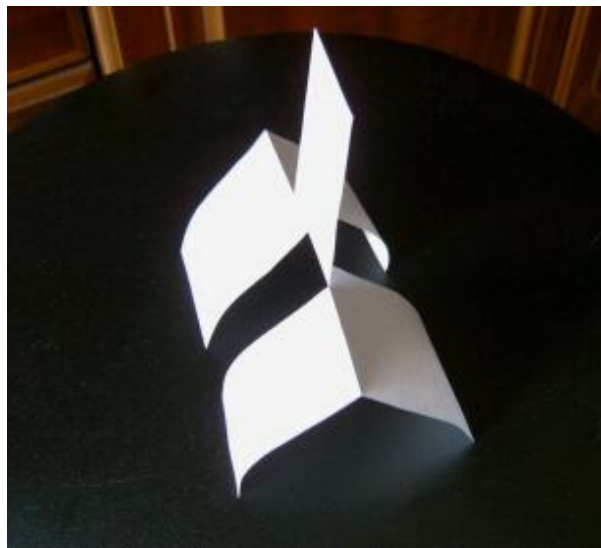

Nia kara samideano iZoommm sendis a me tri fotografuri di "kavaletto" ek papero. Olu aspektas inocenta animalo, ma certe olu ne esas tala.

Regardez la fotografuri, onu devas krear ta kavaletto ek papero-folio (exemple en la kustumala formato DIN A-4 uzebla en omna kontori) per cizo.

Nia samideano skribis en mesajo a me ke onu ne darfas uzar gluo nek adheriva rubando.

Certe me ne savas quale agar por sucesar ye krear ta kavaletto. Me supozas ke la kavaletto ne kreesas de tri folio-peci ma de unika papero-folio simple per cizosekar ulafoye ta folio e pose faldar olu konvenante. Hum... olu esas ulaspeca Troiana kavalo kontenanta misterio solvebla, solvinda ma til nun ne solvita da me. Plura papero-folii, olqui nun esas pecegita en paperuyo, certigas mea nesuceso.

Forsan vi, kara samideani, sucesos tarelate. Intencez sucesar che vi. Prenez

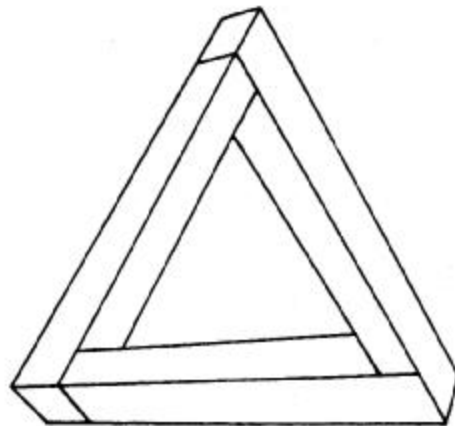
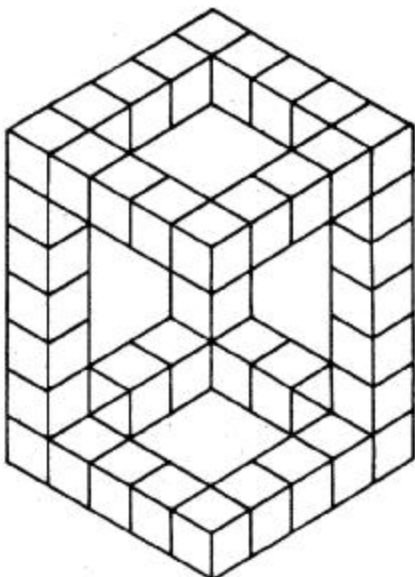
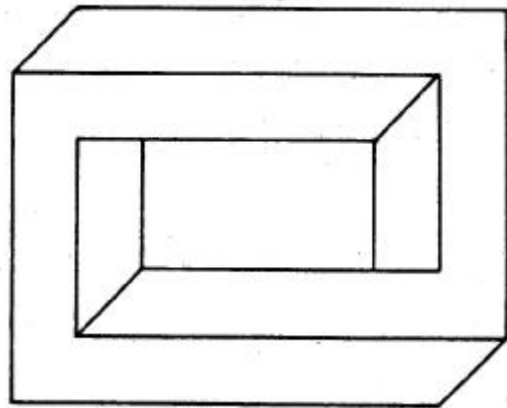
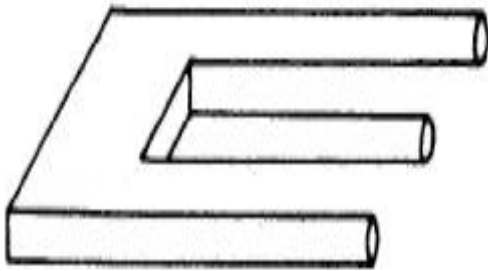
akutigita cizo ed adavane! Prefere che vi. En via oficeyo forsan la chefo ne prizos via nova hobio, to esas, destruktar lua papero-folii vice laborar profitoze... e vi divenus chomeri nemediate!

Ka nia samideano iZoommm esas papero-vendisto...?

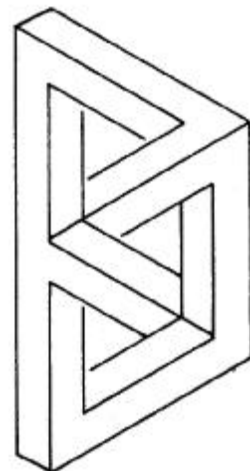
Texto da Fernando Tejón, ISH-ano; fotografuri da iZoommm.

3-Kuriozaji.

Yen ula objekti desegnebla surpapere, ma nulakaze onu povus krear oli, exemple, ek ligno. Regardez oli senhaste...

Irgakaze se vu sukcesas krear ek ligno ula objekto di ta pagino voluntez savigar vua prodajo ad omni e certe vu divenos balde richa e famoza. Ma ante montrar vua ligna objekto en televido certigez ke vere olu esas ula ek ti qui esas desegnita en ta pagino. Maxim probable ta deskovro da vu esas enorma fiasko...

Artiklo da Fernando Tejón, ISH-ano.

Vidindaji

1-Nemortiva abako

Yen China muliero qua uzas abako por adicionar plura nombri en lua vendeyo. La fotografuro tote ne esas anciena. Forsan elu ne esas China ma Japona; la teksti ne esas lektelebla da me, ma sur buxo qua esas sub elua dextra brakio esas plura skribo-simboli China. Supozeble la vendeyo esas apoteko, e la apotekistino adicionas la tota preci di la artikli vendita da lu dum la jorno.

Ta abako ne esas "suanpano" China ma "sorobano" Japona. Me bone komprenas ke anke la Chini preferas sorobano Japona kam sua abako suanpano. En la supra parto di la abako esas brilanta objekto. Olu esas facile observebla en la infra fotografuro de soroban di mea kolekturo. Quo esas to? Olu esas presobutono qua esas utila por separar samatempe e rapide omna globeti de la centrala stango, to esas "reset-button", o la "AC" butono di la nuntempa kalkulili.

Forsan vi supozas ke esus plu facila e rapida laboro adicionar la nombri per moderna kalkulilo kam uzar sorobano; ma pro quo yuna muliero uzas abako? Ton me komprenas, kad anke vi?

2-Moderna bovino

Ye ula dii ante nun nia samideano Franca Jean Martignon sendis interesiva mesajo pri "nova" nutrivi por la bovi. Ma tam interesiva kam la testo esas la ipsa fotografuro. Certe la bovino havas tre "moderna" aspekto, ma desfortunoze nulu trovos tala bovini pasturanta sur prato.

Altralatere me esas certa ke onu bone e chere povus vendar la lakto di ta bovini, ka no?

Yen la originala mesajo da Jean Martignon:

Rusi uzos narkotaji kom nutrivi por la brutaro

Pro ke komercistachi pri narkotaji plantacis narkotaji en agri ube normale trovesis trifolii e sunflori e ke li mixis oli kun kustumala herbi, nun la Rusa rurani di Ural-regiono mustas donar narkotaji-herbi a lia animalo por ke li ne mortez pro hungro. Quala esos la qualeso e la valoro di la lakto di la koncernata bovini, pose ? Nulu presavas, ma ne existas altra posibleso.

Artikli da Fernando Tejón, ISH-ano.

Kartuno : Mortadelo e Filemono.

La kreskigiva veneno por insekti. Pagino 4ma.

Tradukuro aden Ido da Fernando Tejón, ISH-ano.

Horoskopo

I - **Arieto** : (20.marto-20.aprilo) - guvernata dal planeto Marso. Ulu konsilas a vu ekmigrar a Finlando. Irez adibe nam olu esas vizitinda lando.

II - **Tauro** : (20.aprilo-20.mayo) - guvernata dal planeto Venero. Vu esas alergiko. Forsan vu devus ne plus laborar en vua laboreyo por risaneskar. La maladeso desaparos, ed anke vua pekunio.

III - **Jemeli** : (20.mayo-20.junio) - guvernata dal planeto Merkurio. Balde vu mariajos kun jus konocata Rusino, ma dum la mariajo-nokto vu deskovros surprizeto celita sub lua bracho. Aceptez olu, ed adavane!

IV - **Kankro** : (20.junio-20.julio) - guvernata da la Luno. Sismo ye lundio matine! No, esas vua nova grosa vicino qua decensas de lua lito.

V - **Leono** : (20.julio-20.agosto) - guvernata dal Suno. Certe vua spozo ne kredos ke vu amikeskas kun exterterano, nam lu vidis lu enirar la familiala domo, e vice exterterano lu esis vicino!

VI - **Virgino** : (20.agosto-20.septembro) - guvernata dal planeto Merkurio. Vua nova karno-vendisto Chiniana sempre salutas vu per la kompozita vorto "hundo-hundo". To ne esas saluto-vorto, ma Idala vorto. Me konsilas a vu ne plus manjar karno ma fresha peskito.

VII - **Balanco** : (20.septembro-20.oktobro) - guvernata dal planeto Venero. Esez felica, vua spozulo tre multe ronkas, ma ta dumnokta ronkado forigas la jenanta moskiti!

VIII - **Skorpiono** : (20.oktobro-20.novembro) - guvernata dal planeto Plutono. Vu trovis hazarde kupra moneto-peco sur la sulo. Ne vu prenez olu nam olu esas mikra bombo eksploziva.

IX - **Arkerio** : (20.novembro-20.decembro) - guvernata dal planeto Jovo. Komprez biciklo por irar singladie a vua laboreyo; la benzino esas plu chera kam pura oro.

X - **Kaprikorno** : (20.decembro-20.januario) - guvernata dal planeto Saturno. Klarvidantino dicas a vu ke nemediate vu spensos verda pekunio-bilieto. Certe, elu ne eroras, nam ta pekunio esas la preco di elua konsili!

XI - **Varsero** : (20.januario-20.februaro) - guvernata dal planeto Urano. La tre sunoza vetero velkigas vua flori malgre ke vu esas "varsero". Ne esez tante obliviema!

XII - **Fishi** : (20.februaro-20.marto) - guvernata dal planeto Neptuno. Vu ne plus manjez fishi, esas poka fishi en la mari. Irez komprar saporosa karno en karno-vendeyo da Chiniano qua ne bone parolas nia linguo matralla, ma ulu dicis a me ke lu lerneskas Ido...

Horoskopo da profesoro Futurakis (F.T.).

Averto lektenda pri la aŭtoro-yuri

La revuo **Adavane!** licencas sub "Creative Commons License" :

Riconoco - Nekomercala 2.0

Vu darfas libere:

- Kopiar, dissendar e publikigar la verko.
- Krear verki derivata de la verko.

Vu oblige acceptas la sequanta kondicioni:

BY: Riconoco. Vu mustas rikonocar e mencionar la originala aŭtoro.

Nekomercala. Vu ne darfas uzar ta verko komercale.

- Se vu riuzos o dissendos la verko, vu oblige montros la kondicioni di la licenco di la verko.
- Ula ek la kondicioni di la licenco povas ne esar aplikenda se la proprietanto de la aŭtoro-yuri permisas lo.

Averto: Ta rezumo ne esas licenco. Olu esas simple texto facile komprenbla.

La kompleta licenco esas lektelebla en la interretala pagino:

<http://creativecommons.org/licenses/by-nc/2.0/legalcode>

Adio !

La redakteri gratitudas la sendita mesaji ed artikli dal afabla lekteri e kunlaboranti. Singla artiklo publikigita esas opiniono di sua aŭtoro, do por komento pri irga artiklo voluntes sendar direte mesajo al aŭtoro, od a la interretal adreso dil Ido-Societo Hispana qua risendos la mesajo al artiklo-aŭtoro. Altralatere la komenti pri irgaspeca erori en **Adavane!** ya esos bonvena kom utilaĵo por plubonigar la revuo.

Til la dek e unesma numero, lektelebla de la unesma di la monato novembro 2005.

La redakteri

